1168

Kaina 80 Rpf.

Tik tas yra didis, kurs gyvastį savo
Be baimės aukoja dėl artimo laimės,
Kuris didžius darbus žmonijai aukavo,
Prieš ką žmonės klaupia iš dėkui,
n'iš baimės.

V. Kudirka

Žiburiai

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Nr. 4 (16) Augsburgas, 1946 m. sausio mėn. 26 d. II metai

Pilkasis didvyris

J. Aistis

Paprastai žmonės stebisi ir stato pavyzdžiu tokį didvyrį, kuris vidutinį žmogų visa kuo pranoksta, ir kuris savo asmeniu bei žygiais plačiai sušvyti, kaip žaibas — juo mes gėrimės, didžiuojamės ir norime jį sekti, bet tokie didvyriai yra labai nedažni svečiai, ir labai retai, kaip kometos dangaus skliautuose, tepasirodo. Gilumoj širdies mes jo visi šiandien pasigendame ir laukiame, ir ne tik jo laukiame, bet ir jojo atėjimu šventai tikime. Kartais mus net ima, sakytume, skaudus apmaudas ir gailesys, kad šiandien mes pasigendame mūsų tarpe net tokių žmonių, kaip, sakysime, buvo kanauninkas Tumas-Vaižgantas ir kiti jo gūžtos šviesūs lietuviai. Bet, iš kitos pusės, dažnai pagalvojame, kad net ir jie šiandien nebūtų galėję kakta sienos pramušti — taip jau biauri ir negraži mūsų gyvenamoji diena; kartais norėtųsi kaltinti laisvės laikotarpį, ypač jojo antrąją pusę, kuri mūsuose užslopino iniciatyvą ir asmenybę, tačiau tuo guostis būtų piga, nes tikra asmenybė tuo ir yra nuostabi, kad ji kaip tik dažniausiai prasiveržia nepalankiose sąlygose. Kaip ten bebūtų, vienok reikia pripažinti, kad mūsų žmogus susmulkėjo, kad menkėja asmenybė: kiekvienas dairosi aplink, ir pastebi kiekvienas šį skaudų mūsų gyvenimo reiškinį, bet nepažvelgia pats į save. Yra tautoje laikotarpių, kai didvyriškumas tampa kasdienybė, ir yra laikotarpių, kai kiekvienas privalo būti didvyris, ir, manding, ar tik ne šiandien; yra, mat, dar ir didvyriškos tautos: sakysime, aš niekuo per šį karą taip nesistebėjau ir niekam taip nepavydėjau, kaip suomiams, kurie parodė iki šiol nematytą visuotinę drąsą ir didvyriškumą. Gi tautos didvyriškume iškyla gražiausias didvyrio tipas, pilkas ir kasdieniškas — apie jį mes ir pašnekėsime.

Pilka yra gražiausia ir spalvingiausia spalva - ji tęsiasi nuo balta iki juoda. Taip lygiai ir pilkas didvyris turi daugiausia atspalvių. Ir ar tik ne jį reikėtų daugiausiai vertinti, nes tik tuo būdu didvyriškumas gali būti bendras ir visuotinis, be to, patvarus ir amžinas. Paprastai didvyriškumas yra staigus ir praeinantis: jis gražiai sužėri, bet jis ilgai netveria. Tikras didvyris, mūsų manymu, yra tas, kuris yra didvyris dideliuose ir mažuose dalykuose, kuris lieka didvyris visą gyvenimą, kuris ištveria iki galo, bet tokių yra maža.

Mūsų tauta šiandien yra pastatyta dideliam mėginimui. Šia ne laimę pakelti ir išnešti reikia didelių pastangų ir dar didesnės ištvermės. Nelaimė krito lygiai ant visų pečių, tai visi ją ir turi nešti, ir nesinori tikėti, kad šiandien mes galėtume sulaukti mūsų tautoje Mozei panašios asmenybės, kuri viena imtų mus ir išvestų iš svetimosios žemės į pažadėtąją; ne, šiandien turi eiti visa tauta, arba bent viena jos pranokioji dalis — šviesuomenė. Šiandieną jinai turi būti didvyrė; ji, kuriai kadaise krito nuo tautos stalo geresnis kąsnis; ji, prieš kurią atėjūnai buvo labiausiai nusistatę, kurią pirmon galvon ujo ir naikino. Ir šiandien ji daugiausia priremta prie sienos, o tuo patim ji iššaukta šiai žūtbūtinei kovai: arba sunykti svetur prašalaičių, arba laimėti.

Aišku, sąlygos nėra palankios. Stovyklų gyvenimas nepakeliamas ir nepakenčiamas. Daugelis liko be darbo, o stovintis švinksta ne tik vanduo, bet ir žmogus, čia ypač turime galvoje jaunimą, kuris ilgesniam laikui atitrauktas nuo darbo ir pareigos. Kas bendrai laukia pabėgėlio, jei ne sugniužimas, abejingumas, apatija, alkoholis ir panaši kita žmogaus sielos ir kūno erkė. Kartais norėtųsi viską atleisti, ir viską pateisinti, nes gi mūsų dalis reikalauja apsvaigimo, užsimiršimo, sakytume — neprabundamo miego, iki viskas išsispręs, bet tatai būtų mūsų mirtis . . .

Dėl to sakome, šiandien mums reikia pilko didvyriškumo mūsų nelaimės pilkam šiokiadieniui. Koks jis turėtų būti? To mes smulkiai nepasakome, nes jis yra kiekvienam kitas, tik sakome, kad visų didvyriškumas turi būti sukoncentruotas į vieną tašką — Lietuvą, kurią mes turime taip sekti, kaip seka jūrininkai šiaurės žvaigždę — kitaip mes paklysime ir žūsime . . .

K. Bradūnas

Tremtinio sapnas

Sapnavau, broli, platųjį Nemuną —
Išsiliejo toli iš krantų . . .
Rodos, viską matau, viską pamenu,
Nemunėli, kur aš, o kur tu? . . .

Vėl mačiau dūmus gimtojo namo,
Brangų balsą girdėjau tenai,
Nežinau tiktai, kas mėlynavo,
Ar jos akys, ar slėnio linai?

O paskui? O paskui kilo vėjas,
Gaudė girios audringai šaly,
Laisvės varpas kažin kur skambėjo
Taip tyliai, taip tyliai, taip toli . . .

Ir džiaugsmingi trimitai! Ak, pamenu! . . .
Su aidais jų ir mirsiu kartu . . .
Sapnavau, broli, platųjį Nemuną —
Liejas, teka toli iš krantų.

Iš rinkinio „Svetimoji duona"

Jonas Maleika — Žalgyrio mūšis

Printed with the permission of UNRRA

ŽIBURIAI

Leidejai ir redaktoriai J. VAIDELYS ir J. VITĖNAS
Laikraščio meninę pusę tvarko dail. V. RATAS

Redakcija ir administracija: Augsburg - Hochfeld, Baltic Camp, Lithuanian Committee / Printed by Haas & Cie., Augsburg

A. Vilainis

Metai vikingų žemėje

(Tęsinys)

Po poliariniu šiaurės dangumi

Pietuose mes gyvenome dar pusėtinai. Taciau šiaureje... Ten darbas ir vargas buvo daug didesnis ir sunkesnis. Jau lapkričio menesi saule nebepatekėdavo. Tesėsi nuostabi poliarinė naktis. Vidudieni už kalnu retkarciais dar pasirodydavo žaros, bet greit išblankdavo, ir už kelių valandų vel žibedavo dangaus žiburiai. Aplink kalnai ir uolos. Vos vienur kitur nuskurdusi pušis ar egle. Tikras dykumu vaizdas. Gali eiti ištisus kilometrus, kol pamatysi iš sodybu kylant dūmus, ar išgirsi šuns lojima. Ir paukštis čia retas svecias. Praplasnodamas jis sukeldavo tik gilų tevynes ilgesi.

Penkis, septynis kilometrus kalnu takais vyrai eidavo i darbus. Tinkamai ir nepailsėje jie turėdavo kirsti, gręžti uolas, apšviesdami poliarine nakti karbito lempomis. Cia, per kalnus, buvo tiesiamas geležinkelis. Ejo daugybe tuneliu nuo keliu simtų metrų iki keliu kilometrų ilgio.

Darbas ėjo su pamainomis ištisa para. Gręžiant tunelius supo dulkiu debesys. Buvo dirbama su spec. kaukėmis. Bet ir jos nuo dulkių mažai tegelbėjo. Blogas kariškas maistas čia nebuvo įmanomas pagerinti. Menkės ar silkės čia atstodavo pietiecių lašinius ir sviesta.

Šiauriečiai ir nuostabiu valandu pergyvendavo. Tai būdavo tada, kai suliepsnodavo šiaurės pašvaistė. Lyg prožektoriu šviesos nušviesdavo padange. Spalvos budavo nuostabios, ivairios. Gelsva, rausva, melyna, auksinė, jos vis keitėsi, bangavo. Rodos, atgydavo ir kalnai. Jie žėrėdavo ir, rodos, suliepsnodavo dangus ir žemė. Laisvalaikiu vyrai žiurėdavo i šias šviesas ir bandydavo issiaiskinti šiaurės pašvaisciu paslapti. Vieni sakydavo, kad tai esa atspindžiai nuo jūros, kiti — kad tai snieguotų kalnu atspindžiai... Ne vieno mintis tada sugrįždavo ir į lygumų žemę — Lietuvą.

Vis dėlto ir šioj klaikioj dykumoj, ir po poliariniu dangumi, skambėjo lietuviška daina. Ten susiorganizavo p. Pakšto vedamas choras. Ir čia tyliems kalnams dainos posmais lietuvis liejo savo tėvynės ilgesį.

Gegužės septintoji

Atėjo saulėtas gegužis. Išsiskleidė medžių lapai, pražydo gėlės.

Aukštai kalnuose mes statėme bunkerius. Sprogstamoji medžiaga ardė uolas. Kalnai taip nuostabiai dejuodavo. Iš kalnų mes matėme ir Švediios sieną. Darbas buvo beprasmiškas. Vokietija liepsnojo. Tai buvo paskutinės konvulsijų valandos. Buvome neberangūs ir mes prie darbo. Kartais po vieną kitą valandą pragulėdavom tarp uolų saulės atakaitoje.

Tokioje aplinkumoje sulaukėme gegužės 7 d. Iš čia mes pirmą kart gritome be ginkluotų palydovų. Vis dėl to dar nebuvome linksmi. Buvo didelis klausimas prieš akis: kokia bus mūsų tėvynės ateitis ir koks bus mūsų pačių likimas.

Taip mes pradėjome pokarinį gyvenimą. Pirmosios dienos praėjo be darbo. Mūsų giedresnis veidas, aišku, vokiečiams nepatiko. Mūsų būklė pasidarė keistoka. Mes pasidarėme belaisvių belaisviais. Vokiečiams ir po karo teko atlikti kai kuriuos darbus. Kaip darbo jėga, jie sumanė pasinaudoti lietuviais. Grasindami alijantų įsakymais, vertė dirbti. Reikėjo surinkti iš aerodromų ir miškuose sukrautas bombas ir kitus šaudmenis sugabenti į sandėlius. Tai buvo surišta ir su pavojum gyvybei. Ne iš visų bombų buvo pašalinti užtaisai. Tačiau mes turėjome laimę ir nelaimingų įvykių neatsitiko.

Tuo pat metu lietuviai pradėjo burtis į atskiras stovyklas. Vėl suplevėsavo trispalvės. Aikštės buvo papuoštos vyčiais ir kitais tautiniais ornamentais. Dabar daug stipriau ir garsiau aidėjo ir lietuviškoji daina.

Taip jungėsi lietuviai

Tuoj po kapituliacijos nedidelis lietuvių būrelis pateko į Norvegų Raudonojo Kryžiaus globą. Jų skaičius po trupučį augo. Vienas po kito atsipalaidavę iš stovyklų, lietuviai vyko į Oslo. Ten jie buvo laukiami savųjų. Dieną ir naktį Oslo stotyse buvo savanoriškai budinčių lietuvių, kurie ištisas valandas kantriai laukė, ar neatvyks koks nors lietuvis su sunkia kuprine. Ir čia taip rinkosi, vienas po kito, kol skaičius pašoko iki šimtinės. Po poros mėnesių jau buvo išsilaisvinę visi Pietų Norvegijoje prie OT dirbę lietuviai.

Dabar buvo laukiama ir šiauriečių. Apsigyvenę Svelviko svetimšalių stovykloje, lietuviai, kiek galėdami, ėmėsi rūpintis kultūriniu gyvenimu. Pagaliau atvyko ir šiaurėje buvę lietuviai. Susiorganizavo stiprus Pakšto ir Grimskio vedamas choras. Buvo ruošiami koncertai ir kitos programos. Visur, rodos, barakuose ir teskambėjo lietuviška daina ir muzika. Gyvai pasirodė ir sportininkai. Buvo mokomasi svetimų kalbų, leidžiami laikraštėliai ir t. t.

Lietuviškoji daina sudomino ir norvegų visuomenę. Spalio 19 d. Svelvike įvyko koncertas norvegų visuomenei. Į jį buvo atsilankę svečių iš Oslo su konsulu Hansenu pryšakyje. Ta proga „Svelvik posten" taip parašė:

„Leiskite man iš karto pasakyti, kad lietuvių penktadienio parengimas Raudonajam Kryžiui buvo labai vykęs. Kino salė buvo iki paskutinės vietos perpildyta sužavėtos publikos. Visų tų, kurie negalėjo įsigrūsti salėn, laimei, galima pranešti, kad parengimas šį penktadienį bus pakartotas. Programa supinta iš dainos, muzikos ir tautinių šokių. Viskas puikiai pravesta. Beit ko mes nuo pradžios iki pabaigos negalime užmiršti šiame vakare, tai choro vienintele balso grožybe. Nuo silpniausio pianissimo iki stipriausio fortissmo. Bosų tamsus sodrumas ir tenorų nespaudžiamas išdainavimo būdas. Tai buvo solistų choras, leiskite man ji vienodai tinkamai pavadinti elito choru, kiekvienu atveju pagal mūsų sąlygas. Lietuvis yra išaulėtas su daina. Kur trys ar daugiau susirenka, ten dainuojama. Ne tik vienbalsiai, bet būtinai tribalsiai, ir tribalses tautines melodijas mes gavome išgirsti penktadienį. Lietuviai, taigi, yra dainuojanti tauta, tikra ta žodžio prasme, ir čia glūdi paaiškinimai, kodėl jie tokiu trumpu laiku suliedino tokį chorą. Aš tikrai tikiu, kad daugelis miestelio dainininkų turėjo progos išgirsti šios dainuojančios tautos atstovus Abu dirigentai yra muzikalūs. Vis solistai, su „Norge mitt Norge" solistu, kaip Nr. 1, turi gerus balsus. Nemalonu būtų nežinoti, kiek pastangų yra padėję šiai mūsų tautinei dainai, sudainuodami norvegiškai. Tautinių dainų melodijos gal kiek svetimai paveikė kai kuriuos iš mūsų. Bet pagrinde jos per daug nesiskiria nuo mūsų melodijų sentimentaliu ir tono ir teksto atžvilgiu. Pvz.: „Paal sine höner" sulyginti su „Pempelė" ir „Služinau pas poną". Dvi šventinės dainos. „Kur tas šaltinėlis" tur. choralinę spalvą, kaip dauguma mūsų tautos melodijų. Tautinė muzika yra vertingiausia muzika, kokią tik šalis turi. Iš jos išsivysto ir privalo išsivystyti kompozicinė muzika. Kas būtų buvę iš mūsų Grigo be jos! Gaila, aš nepažįstu lietuvių kompozicinės muzikos, bet aš sprendžiu, kad, jei turima tokie šaltiniai, tai aišku, kokia ji turi būti tautiškai pabrėžta. Visas vakaro pelnas skirtas Raudonajam Kryžiui, ir mes lietuviams esame giliai dėkingi už jų didelį norą auketi." (Aa. B.)

„Buvo nepaprastai malonu susipažintli su lietuvių muzika. P. Streimikis pradžioje atkreipė dėmesį kad choras dar nėra susidainavęs, choristai turėjo tik tris, keturias savaites darbo po to, kai jie buvo surinkti iš įvairių krašto vietų, kurias buvo skyrus „viešpačių tauta" ir likimas. Abu dirigentai nusipelno pagarbos dėl programos, kuri buvo labai įvairi, gausi ir gerai sustatyta. Mes išgirdome pažymėtiną chorą iš maždaug 50 vyrų imponuojantis gerų balsų skaičius, išrinktas tik iš 300 lietuvių. Mes išgirdome „kapelą" su ir be dainininkų ir matėme tautinius šokius. Viskas buvo persunkta meile savai žemei ir patriotizmu, kurį mes taip gerai pažįstame iš įsibrovimo laikų pas save. Publika buvo labai patenkinta, ir kai kurie numeriai turėjo būti pakartoti, tarp ių greitoji „Pempelė" ir guvi „Služinau, tužinau pas poną". Didelį džiaugsmą sukėlė abu tautiniai šokiai, kurie buvo pašokti lankščiai, preciziškai, su jumoru. Imponavo tai, kad jie galėjo puikiai norvegiškai sudainuoti „Norge mitt Norge" ir „Ja, vi elsker" ir pravesti tai dailiai, tik prieš keturias dienas gavę gaidas. Bendrai imant, tai yra perdėm vykęs koncertas, kuriuo mes džiaugiamės ir vilimės išgirsti Osle." (Helene Simers, Oslo)

Mes grįžtame

Nei Svelvikui, nei Dramenui, nei Oslui lietuviškų dainų girdėti nebeteko. Mums teko palikti svetingoji Norvegų žemė.

Spalio 26 diena. Iš ryto lijo. Kai mes buvome sulipę į laivą, dangus prasiblaivė. Krante stovėjo daug žmonių. Jie visi čia buvo atėję išlydėti mūsų, kaip gerų pažįstamų ar draugų. Ir mums su jais skirtis buvo kiek liūdna. Tačiau mes žinojome, kad lietuvio vardas norvegų prisiminimuose nebus blogai minimas. Tie, kurie mus arčiau pažino, mus laikė darbščiais, sąžiningais ir savo kraštą mylinčiais žmonėmis. Jei mes juos dar kartą susitiksime, galėsime tvirtai ir nuoširdžiai paspausti jiems ranką.

Laivui atsitolinant, mums ilgai mojavo norvegai. Saulė pasirodė pro debesis. Mes iš lėto plaukėme fjordo vandenimis. Paskutinį kartą į mus žvelgė rausvo granito uolos ir kalnai.

Kelionėje prabėgo pora dienų. Dažnai, išeidami į denį, stebėjome jūrą. Ji buvo pikta ir pasišiaušusi. Stebėtojai sakė kažkur toli pastebėję minas. Tos smulkmenos mūsų nebejaudino.

Keliose vietose mes praplaukėme pro nugrimzdusių laivų vilkstines. Plaukiant prie žemės krantų jų skaičius vis daugėjo. Matėme, kaip ant išsikišusių vandens paviršiuje laivų stiebų ilsėjosi žuvėdros. Ir tada ne vienas pagalvojome, kaip gaila, kad mes plaukiame ne į gimtą žemę. Mums, kaip ir toms žuvėdroms, teks dar ir svetimoj žemėj pailsėti. Tačiau mūsų širdys buvo drąsesnės. Juk čia susitiksime su savo broliais, artimaisiais ir tautiečiais. Mes tikėjome, kad lietuviškas nuoširdumas ir gimtoji žemės meilė pas juos dar nebuo išblėsusi.

Pagelbusios rudens beržų svyruoklių šakos, rodos, mums moja. Klykdamos žuvėdros vėl grįžta į plačiąją jūrą.

(Pabaiga)

Kelias i baudžiava

Iš prof. Fr. A. Hayck veikalo „The Road to Serfdom" paruošė dr. B. Kalvaitis

(Tęsinys)

Totalitarinėj mašinoj yra ypatingos progos pasireikšti žmonėms be jokios atodairos ar skrupulų. Nei Gestapo, nei koncentracijos stovyklų administracija, nei propagandos ministerija, nei SA, nei SS (arba atitinkamos institucijos kitur) nėra tinkamos vietos humaniškiems jausmams pasireikšti. O tačiau per šias įstaigas eina kelias į aukščiausios totalitarinės valstybės pozicijas.

Garsus Amerikos ekonomistas prof. Frank H. Knight teisingai pastebi, kad kolektyvistinės valstybės valdžia privalo tai daryti, ar ji nori, ar ne, o į valdžią pakliūti tiek pat šansų turi tie, kurie netrokšta turtų ar valdžios, tiek pat ir tie, beširdžiai, kurie lengvai gali pasidaryti vergų plantacijos rakaliais.

Toliau tenka pastebėti, kad kolektyvizmas reiškia teisybės galą. Norint totalitarinės sistemos veikimą padaryti sėkmingą, nepakanka, kad kiekvienas būtų priverstas siekti tikslų, kurie yra nustatyti sėdinčiųjų kontrolėj. Reikalinga dar, kad žmonės tuos tikslus laikytų savais tikslais. O tai atsiekiama per propagandą ir per visų informacijos šaltinių kontrolę.

Efektingiausias būdas priversti žmonėms prisiimti tas vertybes, kurioms jie tarnauja tai įtikinti žmones, kad tai esančios tikrosios vertybės, kurių jie ankščiau nepažinoję ir tinkamai neįvertinę. O tam geriausia technika — tai pavartoti tuos pačius senus terminus, tik pakeisti jų reikšmę.

Gal nė vienas totalitarinio režimo bruožų paviršutiniško stebėtojo taip neklaidina, kaip sąvokų prasmės iškraipymas. Tačiau tai tik charakterizuoja tą intelektualinę aplinką.

Daugiausia šiuo atveju nukenčia žodis „laisvė". Totalitariniame režime šis žodis vartojamas lygiai taip laisvai, kaip ir visur kitur. Iš tikrųjų, galėtų būti pasakyta, kad, kur tiktai laisvė kaip mes ją supratame, buvo sugriauta, tai buvo padaryta vardan kokios nors naujos tautai pažadėtos laisvės. Net mūsų tarpe yra planuotojų, žadančių mums „kolektyvinę laisvę", kuri tačiau yra taip klaidinanti, kaip ir kiekvienas dalykas, kurį teigia totalitariniai politikai. „Kolektyvinė laisvė tai nėra laisvė kiekvieno paskiro visuomenės nario, bet neribota planuotojo laisvė daryti su visuomene tai, kas jam patinka. Tai yra laisvės ir valdžios sąvokų sumaišymas iki kraštutinumo.

Nesunku yra atimti didelei daugumai nepriklausomą galvojimą, bet ir mažuma, norinti pasilikti palinkimą kritikuoti, turi būti nutildyta.

Vieša kritika arba net abejonių pareiškimai turi būti nuslopinti, nes jie veda prie režimo susilpninimo.

Sidney ir Beatrice Webb šiaip praneša apie padėtį kiekvienoj vieno krašto įmonėj: „Tuo tarpu, kai darbas progresuoja, bet koks viešas abejojimas apie plano sėkmingumą yra laikomas nelojalumo aktu, netgi išdavimu, dėl to, kad jis gali turėti pasekmių į norą ir pastangas likusių darbininkų."

Kiekvienas veiksmas turi rasti „sąmoningų socialinių" tikslų pateisinimą. Negali būti jokio spontaniško, iš viršaus nenumatyto veikimo, nes jis gali priversti prie planuose iš anksto nenumatytų rezultatų. Šis principas išplečiamas net į žaidimus bei pasilinksminimus.

Paliekama skaitytojams spėti, kur taip atsitiko, kad šachmatininkai viešai buvo šiaip puolami: „Mes turime užmiršti vieną sykį ant visados apie šachmatų neutralumą. Mes turime vieną sykį ant visados pasmerkti formulę — šachmatai tik šachmatams."

Gal daugiau jaudinantis faktas yra tas, kad pavojus intelektualinei laisvei tai nėra dalykas, kuris iškyla tik po to, kai totalitarinė sistema sukuriama, bet gali būti randamas visur tarpe tų, kurie pasiduoda kolektyvistiniam tikėjimui, ir prieš pačios sistemos įvedimą. Žiauriausia priespauda pateisinama, jei ji daroma socializmo vardan. Priešingi idealai viešai pasmerkiami.

Kolektyvistinės minties tragedija yra ta, kad ji pradeda pastatydama „reason supreme", o baigia tą „reason supreme" sugriaudama.

Vienu atveju moralinių vertybių pasikeitimas, kurį atnešė kolektyvizmo plėtimasis, duoda mums daug naujos medžiagos stipriai pagalvoti apie save.

Pavyzdžiui, tos vertybės, kuriomis anglosaksai taip gyrėsi ir už kurias jie buvo laikomi aukštumoj, dabar Britanijoj bei Amerikoj laikomos vis mažesnėj ir mažesnėj pagarboj.

Tos vertybės yra: 1) **nepriklausomybė bei pasitikėjimas savimi;** 2) **individualinė iniciatyva ir vietinė atsakomybė;** 3) **sėkmingas pasitikėjimas savarankiškam veikimui;** 4) **nesikišimas į kaimyno reikalus ir** 5) **tolerancija įvairių, bet sveikų įtarimų, nukreiptų prieš jėgą ir valdžią.**

Beveik visos tradicijos ir įstaigos, kurios suformavo nacionalinį charakterį ir visą moralinę aplinką Amerikoj bei Anglijoj, kolektyvizmo progreso ir centralistinių tendencijų palaipsniui yra griaunamos.

(Bus daugiau)

A. Žiurlys

Nesunkinkim savo padėties

Niekas iš mūsų prieš Vokietijos žlugimą neįsivaizdavo, kad mes, patekę į amerikiečių-anglų globą, turėsime tokį gyvenimą, kokį dabar turime. Iš tikrųjų istorijoje yra pirmas toks atsitikimas, kad išblaškytieji iš savo tėvynės būtų taip, kaip mes dabar, išlaikomi. Juk mes, neprivalėdami dirbti, esam aprūpinti maistu, pastoge, drabužiu, apavu. Ir todėl galim sakyti, kad mes UNRR-os esam geriau išlaikomi, negu anie istoriniai žydai, kuriems iš dangaus krito mana.

Žinoma, mes, iš UNRR-os negauname visko, kiek širdis norėtų, tačiau ar tai turime teisės reikalauti? Mes žinome, kad pasauly dar tebejaučiamas maisto ir kitų reikmenų trūkumas; kad maistas tebėra normuojamas net turtinguose ir karo tiesiog nepaliestuose kraštuose, nekalbant jau apie Europą, kur ir mes patys savo akim tai matom.

Generolas Truscott

Maisto ir kitų reikmenų suvaržymai, įvesti kaip karo pasekmė, mums yra taikomi, ir mes, privalome juos vykdyti.

Tačiau su apgailestavimu reikia pripažinti, kad, nežiūrint, pagal esamas sąlygas, mūsų gero aprūpinimo iš UNRR-os pusės, pas mus atsiranda žmonių, kurie nepaisant šių suvaržymų, imasi uždraustos prekybos maisto gaminiais. Jie perka juos iš vokiečių ir pardavinėja savo tautiečiams stovyklose. Amerikiečių valdžios tai yra griežtai uždrausta ir baudžiama skaudžiomis bausmėmis. Mes turime suprasti tokios spekuliacijos žalą. Nepaisymas maisto normavimo nuostatų yra vedimas krašto gyventojų maitinimo prie chaoso. Ir todėl kiekvienas mūsų, kuris spekuliuoja maistu, prisideda prie tokio chaoso sudarymo. O kaip žinome, Vokietijos dalies, kurioj mes esame, valdymu tenka rūpintis amerikiečių valdžiai. Todėl tie, kurie spekuliuoja, sunkina amerikiečių darbą Vokietijoje ir taip už mūsų globojimą jie mūsų globėjams atsimoka blogu.

Taip pat juk mes gyvenam ne savo krašte ir gerai žinom, kokius jausmus mūsų atžvilgiu turi vietiniai gyventojai. Spekuliavimas jiems duoda geros progos mus skųsti amerikiečiams; jie nurodo, kad užsieniečiai, varydami spekuliaciją, kenkia vokiečių aprūpinimui maistu, ir todėl jei jų maitinimas šlubuoja, tai ir ne be užsieniečių kaltės.

O kaip žinom, mūsų padėtis šiandien nėra lengva. Mes skaitom ir girdim mums prikišamus įvairius kaltinimus. Daugelį jų atmetam, kaip netiesą, bet ką galim atsakyti dėl spekuliacijos, jei tarp mūsų tikrai yra spekuliantų. Tokiu būdu, nebūdami visai švarūs, mes apsunkinam ir apskritai savęs apsigynimą. Tiesa, tų nusikaltėlių, spekuliantų mūsų tarpe nedaug. Stovyklose galima net juos ant pirštų suskaityti. Bet jų nešvarus darbas šešėliu krenta ant mūsų visų, žemina mūsų visų vardą ir neretai tenka už juos ir nekaltiems nukentėti. Gyvenamo momento svarbumas reikalauja, kad su spekuliantais vieną kartą pagaliau būtų susitvarkyta. Jeigu mes patys nesusitvarkysime, tai būsime iš šalies sutvarkyti. Tegu tada niekas nesiskųs, kad stovykla bus aptverta vielomis ir prie vartų pastatyta ginkluota sargyba.

Tuo būdu būtų mums padaryta didžiausia gėda. Ir dėl ko? Dėl kelių asmenų, kurie, neturėdami darbo, nori pigiai pasipelnyti. Todėl, kad nereikėtų visiems nukentėti, mes turim keletą asmenų sutvarkyti.

Čia, žinoma, daugiausia turi pasireikšti mūsų stovyklų komitetai. Čia jų yra pirmoji pareiga. Jie kartu su stovyklos policija turi sekti spekuliantus, kaip ir kitus nusikaltėlius, ir juos ten padėti, kur numatyta. Jei viešosios policijos nepakanka, turi būti sudaryta slaptoji policija, ir atrodo, kad jei būtų pakankamai padėta pastangų, spekuliacijai stovyklose ir tai būtų užkirstas kelias.

Ir apskritai kiekvienas mūsų turi daugiau suprasti gyvenamo momento rimtumą. Mes ir be suvaržymų turim parodyti daugiau išsižadėjimo, kad tik savo padėties, čia Vokietijoj, nepasunkintumėm. Tik sukaupę visą dėmesį ir savo veiksmus griežtai suderindami su momento reikalavimais, pasirodysim verti pasiekti savo didžiausią tikslą — grįžti į laisvą tėvynę.

„Birutės" choras Čikagoje

Alė Sidabraitė

* * *

Kai skrido vėjas iš rytų,
Aš jo vis klausiau —
Ką man neši iš Draugo tu —
Iš mylimiausio?

Trapi kelionės žemiškos gija
Žvaigždėmis laimės neturtinga.
Kada nutruks ji, nežinia;
Bet kaip tavęs man, Drauge, stinga!

Kai skrenda vėjas iš rytų,
Aš nieko nebeklausiu,
Tik savo ilgesį siunčiu
Pas mylimiausią.

Jon. Pr. Palukaitis

KELYJE

Tą naktį ūžavo vėtros kaip niekad. Nuo santakos kilo juodi debesys, didėjo ir augo, bet, pasiekę mėnulio piautuvą, skilo į gabalus ir neapsakomu greičiu, it audros nešamos sudriskę juodos vėliavos, skrido kažkur tolyn. Sustyrę medžiai kėlė dangun nuogas kaulėtas šakas, tačiau vėtra laužė jas žemyn, virkdė ir girgždino.

Ant tilto stovėjo žmogus. Vėtra gairino jo veidą, taršė plaukus, o jis, lyg akmens statula, rymojo ant geležinių turėklų.

Kažkur suspindo šviesa. Gal išsiblaškiusi senelė užmiršo užtemdymą. Spindulys ilga juosta sužėrėjo vandeny. Ir greit užgeso.

— Kaip visos viltys . . . — pasakė žmogus.

Jis įkišo ranką kišenėn ir ilgai joje rausės. Paskui, ištraukęs, žiūrėjo delnan, bet mėnulio šviesa buvo tokia blanki, kad jam nebuvo aišku, kas tenai yra. Kita ranka jis pažarstė, vėliau, dviem pirštais paėmęs, įdėjo burnon.

— Tful Po velnių, ir trupinių nėra, — piktai nusispiovė. Bet staiga atsiminė, kad šiandien jis turėjęs rankoje dvi bulves. Mieste tai buvo, slėptuvėje. Matė, kaip žmonės, pasistatę kibirą virtų bulvių, jas lupo ir sausas pasigardžiuodami valgė. Tada jis neiškentęs priėjo ir paprašė. Viena mergina — ji buvo tokia gležnutė ir išvargusi — paėmė ir ištiesė ranką:

— Valgykite. Dabar virta bulvė — tai gimimo dienos dovana.

— . . . palauk, juk . . . — jis ne' paėina keletą žingsnių, tarytun norėdamas giliau įsibrauti į savo smegenis, — juk šiandien . . . taip, tikrai. Tikrai, šiandien mano gimimo diena. Ir jinai . . .

Jis pasijunta bestovįs šalia kelio, kuris, kaip žėrinti juosta, atsispindi kalno papėdėje. Keli vandens lašai, nutiškę asfaltan, dega sidabriniais kristalais, it nekaltai kenčiančio ašara.

Jis apsidairo ir pradeda žingsniuoti. Jo drabužiai sudėvėti ir sulaistyti alyva, jo batai kiauri, ir jis neturi ant pečių kelionės maišo, kas yra įprasta šiame krašte.

— „Gimimo diena", ji pasakė, — su karčia šypsena kartoja jis sau. — Likimas mėgsta ironiją, ir štai atneša gimimo dieną . . . Iš kur eini, kur nueisi, ką surasi? . . .

Jų buvo daug tame mieste. Darbo vergija fabrike už duonos — ne, už neišvirintų kaliaropių šaukštą. Miestas pradingo, it kortų namelis, bomboms pabirus, ir jiems pasidarė dar sunkiau. Paskui visai nebuvo duonos — niekam. Nebuvo barakų, nes bomba išdraikė juos. Jiems pasakė:

— Eikite.

— Kur?

— Tolyn. Į rytus . . .

. . . nes vakarai jau dundėjo, nes naktimis žaibavo ir griaudė, nes oras virpėjo nuo trenksmų.

Jis eina per šią pavasario naktį, kaip jau ėjo daug dienų ir naktų, nes nežino, kur nueiti, nes niekur nėra duonos ir pastogės, nes visur jam pasako: „Eik tolyn."

Pakelėje šlama pernykščiai lapai. Jis pricina prie buko krūmo, raško balzganai geltonus lapus ir trina juos delne. Kai sudaro cigaretę, susiranda kišenėje žiebtuvėlį ir skelia ugnį. Drebanti ugnelė nušviečia jo dar jauną, bet jau raukšlėtą veidą, sugrubusius ir kruvinai nudaužytus pirštus. Jis paliečia vieną jų ir suvirpa:

— Kraujas . . . Tai mergaitė . . . ana liūdnų akių išblyškusi mergina, kuri turėjo ŽMOGAUS širdį . . . — Bulvės buvo neregėtai puikios, ir jis, tik prariįęs, atsiminė, kad nepadėkojo mergaitei. Jis priėjo ir norėjo jai pasakyti keletą šiltų žodžių, bet čia jį sugriebė žandaras ir pasakė:

— Svetimšalis! Eik čia, — ir jį nutempė ekskrementų iš slėptuvės nešioti.

Ak, jis turėtų dėkoti žandarui, bet jam visa buvo vis tiek. Kai jie pasiekė kitą rūsio galą, krito didelis bombų „kilimas".

Jis atsimena šviesą gęstant, aštrų gręžiantį smūgį ausyse, paskui lyg skristų oru, vėl smūgis galvon . . .

Paskui buvo vėl šviesu, moterys klykė, vaikai daužėsi pasienais ir staugė, o vyrai ramindami šaukėsi tylos, bet jų balsai buvo taip pat klaikūs, kaip ir moterų, ir akys beprotiškai išplėstos . . .

Jį nuvarė į kitą rūsio galą. Mergaitės jis daugiau nebematė, tik griuvėsius. Jis girdėjo vaitojimus, matė suskaldytus kiaušus, nutraukytas rankas ir kojas, lytėjo plytas, glitų šiltą kraują, sumišusį su kalkėmis ir plytų trupiniais, o gerklę kažkas smaugė, smaugė . . .

Vėtra vis ūžavo. Mėnulis jau nebešvietė. Pradėjo kristi sunkūs lietaus lašai. Žmogus priėjo eglynėlį ir palipo kalnan. Čia jis susirado patogią eglaitę ir, nusiplėšęs nuo uolos samanų, pasidarė iš jų kažką panašaus į guolį.

Dabar jį užplūdo atsiminimai. Gimimo diena visada mena tėviškę. Saulėtekio spindulys pakabins klevo šakoje sulos lašą, paskui žydės vyšnios, ir bitė neš medų avilin . . .

Kažkur sustaugia sirenos. Klaikiai aidi jų balsas uolotais skardžiais.

Nugalanda vėtra kopos viršūnę ir užpusto paskutinę pėdą — taip išgriovė pikta ranka mažutę sodybą ant ežero kranto . . . Ne, jis nebenori atsiminti ir vėl atnaujinti tą širdies žaizdą, bet mintis yra pikta ir įkyri: kur jinai, kur Laimutė? . . . Ar tas pats valkatos kelias, lyg šuns ujamo ir nekenčiamo kelias — elgetauti sušalusios bulvės ir duomos trupinio? . .

Pro lietų ir vėtrą pasigirsta orą drebinantis ūžimas. Žmogus pajunta, kad lietus persunkė jo drabužius, ir jam darosi šalta. Jis norėtų dabar turėti skarmalą šlapiems pečiams apdengti. Kaip nedaug kartais tereikia žmogui. Jis susigūžia į samanas ir pajunta nuovargį gyslomis sruvenant.

Padangė nušvinta raudonais žibintais. Supas jie vėjuje, ir dangus atrodo lyg krauju dažytas. Skliautas dreba nuo lėktuvų, ir jis nebegirdi savo minčių.

Kažkur ištrykšta ugnies stulpai, paskui dundėjimai, ir ugnis, ir dundėjimai.

Jam norėtųs dabar pakilti ir nueiti nuo šito siaubo, bet sąnariai tokie sustingę, ir šitame samanų pluošte taip jauku . . .

Vėjas neša artyn žibintus, it krūpčiojančias žvaigždes. Ir jam atrodo, kad jo tėviškės žvaigždės atskrenda, tėviškės, kuri, kaip ana mergaitė, mirtinai pavargusi, tiesia jam ranką . . .

— O, Dieve, kaip žavu! Ir Tu ateini, ir Tu, mažyte, mane visų užguitą, surandi. Ateik, prigiausk mane, aš taip pasiilgau Žmogaus širdies, — ir jis nori ištiesti ranką, ir jis mato daug žvaigždžių apie save, ir gražiausioji . . . ne, tai Jinai. Jinai šypsos ir tiesia rankas į jį, vėjas kedena jos gelsvas garbanas, ir jos akys tokios ger — . . .

. . . sudundėjo visa žemė. Ir akinanti ugnis. Ir akla, akla tamsa — — — — — — — — — —

Kai nuvirto juodas stulpas ant miškelio, pro kruvinų pašvaisčių atospindžius styrojo nuogos medžio šaknys, it permaldavimo aukai užlaužtos rankos, o netoliese gulėjo žmogus, pirštus konvulsingai įsmeigęs uolon, tarytum norėdamas įsikasti į žemę, bet ta žemė jo nepriėmė — ji buvo svetima . . .

Ir vėtros tebeūžavo — — —

J. Brazaitis

Svetimoji duona

Tuo vardu ką tik išėjo iš spaudos Kazio Bradūno poezijos rinkinys. Duonos, kasdieniškai tariant, maisto, nors ir iš svetimųjų rankų gaunamo, turime kiekvienas, tačiau dvasinio peno jaučiame didžiausią alkį. Keletas periodinių leidinių nepavaduos knygos. Užtat su dideliu džiaugsmu sutinkame naują Bradūno knygą.

Šie keli žodžiai nebus nei kritika, nei recenzija, nes šiandieną lietuviškai knygai nereikia jokios reklamos, jokių giriančių recenzijų. Taip pat jai neužkirs kelio nė pikčiausias iškoneveikimas. Tūkstančiai ištiestų rankų prašo — duokite knygų, tūkstančiai atvirų širdžių laukia — duokite knygų, tat neatgrasinkime nevykusiais blusinėjimais vėl tų idealistų skaitytojų nuo savos knygos, kaip tai buvo prieš keletą metų, tėvynėje. Skaitytojas ieškojo dvasios, esmės, grožio meno, o knygos priešai (recenzentai) jam rodė grebėstus, išvirkščiąją pusę, šešėlius. Įvairių okupacijų metai tas žaizdas apgydė. Šundaktarių knygos „pribuvėjų" balso niekas nebeklausė — skaitytojas pats atvėrė akis — ir šis skaitytojo entuziazmas iki šių dienų neišblėso.

Likimo atskirtoji tautos dalis neliko viena be savo menininkų, be kūrėjų — didelis būrys mūsų žymiųjų rašytojų kartu išėjo ne tik vargti, kentėti, bet ir kūrybiniu žodžiu guosti, kelti dvasią, nešti viltį, kad nepalūžtume iki teisybės ir laisvės laimėjimo, iki didžiųjų grįžimo dienų.

Kazio Bradūno knygos puslapiuose randame visą lietuvio kelią be tėvynės nuo atsiskyrimo valandos su tėviškės medžiais iki prisikėlimo ir laisvės aušros spindulio, kuris kaip gyvų širdžių fakelas nušviečia ir dangaus skliautą, ir visą mūsų vargo žemę.

Šis vienas gabiausių jaunosios kartos poetų jau turi tvirtą savo kūrybinį pagrindą, aiškų savo stilių, jautrią ir tyrai skambančią širdį, begalinį prisirišimą prie savo žemės bei didelę nepalaužiamą žemdirbių meilę ir tikėjimą jų ateitimi. Savas kampas, savi arimai, nokstantys javai ir šviežia kvepianti duona, aukšti piliakalniai ir tėvų pelenai, žirgas iš tėviškės ganyklų ar net vystančių bulvienojų kvapas — visa tai jam brangu, nepamainoma, neužmirštama, šventa. Bet ar tos visos brangenybės nėra brangenybės kiekvieno lietuvio? Ar neverkdamas kiekvienas mūsų išėjom „palikę išniekintą duoną — be ramybės, be vilties atgalios — vargo brolių bebalsė kolona — saulėleidžio spinduliuos"? Kiekvienas mes nešėm kokį nors savo žemės talismaną — kas saują dulkių, kas plutą duonos. Ir Bradūnas, kaip ne vienas kitas mūsų poetų, kiekvieną šią tėviškės relikviją savo poezijoj apgaubia skaidria tėvynės meilės aureole ir jautria, kiekvieną širdį pagaunančia šiluma. Jis, kaip ir tas Vaižgantas, atrodo, nieko, net Dievo, labiau nemyli, kaip tą Lietuvos laukų dulkę, kurios nepasidėjęs po galva, neturėtų poilsio per amžius.

Beveik visi Bradūno rinkinio eilėraščiai miniatiūriniai — dviejų trijų posmų, neapkrauti „didžiais" vaizdais nei išpūstais posakiais, tarsi nedidelės akvarelės. Šviečia savo spalva, jaukumu, spindi paprasta malonia šeimynine šiluma, išreikšta kasdieniniais, pilkais žodžiais. Ne vienoj vietoj jų siauras, grynas asmeniškumas meninės formos ir kūrybinės ugnies iškeliamas už asmeniškumo rėmų ir tampa visuotiniu, visiems savu ir artimu, kaip savi ir artimi yra visi tie benamių pergyvenimai, kurie tūkstančiams mūsų yra vieni ir tie patys.

Kazys Bradūnas

Visas Bradūno rinkinys paskirstytas į tris dalis — Be pastogės, Kalnų kalėjime, Taikos rytas, — dėlei savo turinio vienumo panašus į vientisą trijų dalių ciklą. Jei pirmajame randame daugiau palaidų, smulkių kelionės nuotrupų, nevilties, netikrumo, jei antrasis daugiau mirga svetimos žemės nesvetingais vaizdais, šaltais ir be gyvybės, tai trečiasis iškyla ne tik bendra palaimintos taikos dvasia, bet ir atskirais puikiais dalykais, kaip Duona, Taikos spinduliai, Vasaros naktis, Laukų laiminimas. Prie žemės, Vilniaus varpai, Amžinajam lietuviui ar Naujakuriai, kurių ypač paskutiniejį gali likti programiniais mūsų šių vargų ir vilčių kūriniais, nes mes esame gyvi tik tąja viltimi, kuri, „kaip kalnų šaltinis, neužslėgiama nei žemės, nei uolos", mus neša į ten, kur gyva yra ir bus

...tauta tik ramių žemdirbių,
O kur barsčiusi kaulus šventus,
Kiek išklausiusi žodžių grubių,
Gindama panemunių krantus!
(84 p.)

ir kur —

Iš kiekvieno kankinio kapo
Tau į kraują sruvena jėga,
Kuri kartą potvyniu tapus
Prisikels vėl kūrybos banga (88 p.)

ir kur —

Sodinsime grįžimo medį —
Pavėsį būsimoms kartoms,
Tegu viršūnė ošia joms
Meilės žodžius, kurie mus vedė

Per kruviną pasaulį klaikų
Į ramią šiaurę, į laukus,
Į kūdikio dienų takus. (90 p.)

„Svetimoji duona" yra trečioji K. Bradūno poezijos knyga. 1943 m. išleistas nedidelis skaičius sonetų ciklo „Vilniaus varpai". 1944 m. išspausdintas eilėraščių rinkinys „Pėdos arimuos", kurių išplatinti, užėjus frontui, nebeteko.

„Svetimosios duonos" viršelį simbolišku piešiniu — erškėčių vainiku apipintas varpų pluoštas — ir tris skyrių vinjetes su pirmomis raidėmis nupiešė dail. E. Krasauskas.

B. Rukūnas

Daina

Aukso žvaigždės pilas,
per keluž̌į rieda —
eičiau šimtą mylių
mylimojo žiedo.

Movė nuo rankelių,
liejo žalią vyną —
jūrų gilumėlėn
sviedęs, paskandino.

Aušta baltas rytas,
krinta pievoj rasos —
ar užmausi kitą
žiedą, mylimasis?

Šaltas lietus pila,
ašaros man rieda —
brisčiau jūrą gilią
jaunystėlės žiedo.

Pasakyk, bernyti,
sakale raibasis, —
ar aš paskandintą
savo žiedą rasiu?

Ar sugavo žuvys,
ar dugne rūdija,
ar gelmėj pražuvo,
mauru apsiviję̨s?

Šiaurūs vėjai kyla,
skundžiasi jaunystė: —
perdaug marios gilios,
jaunai neišbristi.

Debesėliai burias,
ūžia sodo liepa —
iš giliųjų jūrų
šauksmas atsiliepia:

— Nei gelmėn gramzdino,
nei ant dugno mirga —
kojomis sumynė
bernužėlio žirgas.

Žalios rūtos žėlė — —
Ankstų šventės rytą
aukso pabarėly
rasele užkrito — —

Vėjas nenutyla,
purto liepą jauną —
mylimas už mylių
kitai žiedą mauna.

• • •

Šviesios žvaigždės puola,
per keluž̌į rieda —
eičiau mylių tolius
žalio rūtų žiedo.

Vergilijaus Enėjidės

antrosios giesmes istraukos

Sinonio kalbos ištrauka (Eil. 105—144)

Noru jau degam tada tikru priežasčių klausinėti,
Nes nepazistam klastų ir suktos gudrybės pelazgų.
Tesia toliau jis baiskėčiai, nekaltu apsimetęs taip kalba:
„Kildavo bėgti daznai, palikę Troja, danajai,
Trosko visai pasitraukt iš karo ilgo nuvargę.
(O kad jie būt tai padarę!) Kiek kartų tik leidosi plaukti, —
Kelia pastojo nuozmus isiutusios jūros šėlimas
Ir, besirengiant namo, atgasdino vėjas vasaris,
Ypač kai tas arklys, synertas iš rastų klevinių,
Čia jau stovėjo, liutys prakiurusios šniokšti prapliupo.
Galvas pametę, klaust pranašavimų Febo šventovėn
Siunciam Euripila. Liudną sis parnesa istarme dievo:
„Maldėte vėjus krauju ir kirtot nekaltą mergelę,
Kai Ilijono krantus, danajai, geidėt priplaukti,
Grizti maldau ant krauju, gyvybės auka argolėno."
Vos tik minios ausis grasmės tos pazeidė garsas,
Mirsta nutirpusios sirdys ir drebulys ligi kaulų
Šaltas nupurto kaip ledas. Ką tyko mirtis? Apolonas
Geidzia kurio? Stakietis cia tempia zyni Kolchantą
Iš kamšaties vidurin ir, ką tasai mostas dievybės
Zenklina, klaust uzsipuola. Ir man jau daugelis skelbė
Žiaurią kalbę klastos ir ateiti, žodzio netare,
Aiskiai regėjo. Deimis jis tyli dienų prisidengęs,
Bijosi savo balsu isduot ką ir mirciai pasiusti.
Tik baisiais šauksmais Itakiečiui subiurus, pabunga,
Ryztasi žadą atgaut ir mane aukojimui skiria.
Pritarė tuoj visi, ir ko kiekvienas bijojos,
Vargsui vienam uzkraut ir ji prazudyti sutiko.
Jau baisioji diena priartėjo, man apeigas taiso,
Čia javai su druska, cia juosia smilkinius raikščiai:
Sprūdau iš mirties nasrų ir pancius sutraukiau.
Nendrėse balos dumble per kiaurą naktį lindėjau,
Laukiau patamsėse, be neisplauks tik kada jie pavėjui.
Man nebeliko vilties vaikelių mielų pamatyti
Nei gimtines senos ir brangaus issiilgto tėvelio;
Jiems tikriausiai bausmem atmokės uz mano bėgimą
Ir gal net mirtim nuplaus šią nuodėmę vargšams.
Tad del aukstųjų dievu, del jautrios jų valios teisybei
Ir del sazinės, jei tik kas mirtinguju ją turi,
Jei tik skaisti kur isliko, madauju tave, pagailėki
Vargo sunkaus, pagailek nekaltai mano kenciančios sielos."

Paladijaus pagrobimas (taip pat iš Sinonio kalbos) (Eil. 162—178)

Karą pradėtą laimėt tik tada tikėjos danajai,
Jeigu Paladė parems. Uztat sventvagis Tididas
Ir nelabų ikvėpėjas darbų ir dalyvis Uliksas
Puolė prislinkę išplėst iš šventovės paveikslo lemtingo.
Sargus aukstosios pilies visus iki vieno išpiovė.
Rankom tada kruvinom Paladiju grobė jie šventą:
Driso deivės skaiscios mergystės kasnykus paliesti.
Cia parbloksta viltis nusisuko ir tolti pradėjo,
Jėgos danaju paluzo, nusigrėžė deivės malonė.
Tas žymes aiskiais Tritonietė parodė stebuklais:
Spejo tik pastatyt paveikslą šventa stovykloj,
Tuoj akių atverti ziburiai liepsnomis sumirgėjo;
Prakaitas liejos surus ir vilgė sanarius deivės,
Ir triskart pati (kas tuo patikėtų) nuo žemės
Stiepes pasokt, sudrebejo ielis ir skydas jos rankoj.
Skelbia Kolchantas tuojau: bandyti reikia begti per jūrą.
Pergamo juk negalės argolėnų ietys iveikti,
Jeigu Arge dievų nepalenks, negrąžins jei paveikslo.

Verte dr. A. Rukša

Adomas Varnas — Vilnius

V. R.

LIETUVIAI AMERIKOJE

— Kiek lietuvių yra Amerikoje? — dažnai esame klausiami ir patys save neretai paklausiame.

— Milijonas! — atsakome nesvyruodami.

Ką tai reiškia — milijonas lietuvių Amerikoje? Visų pirma čia reikia pastebėti, kad, kai kalbame apie Ameriką, tai turime galvoje Jungtines Amerikos Valstybes. Šiame gi krašte dabar skaitoma arti 140 milijonų gyventojų. Taigi lietuviai ten nesudaro nei 1%. Vadinasi, nėra labai daug. Vis dėlto mes galime pasididžiuoti savo tautiečiais, kadangi jie nepaskęsta didelėje minioje. Lietuviai Amerikoje yra žinomi, jie turi savo neblogą padėtį, daugelis jų pasiturinčiai ir net turtingai gyvena, nemaža jų yra užimančių gana atsakingas vietas Amerikos visuomenėje ir valstybinėse tarnybose, žodžiu sakant, jie nėra nustumti į kokį nevertingą užkampį. Kaip girdėti, kitų akyse lietuvių vardas ten nėra blogas.

Bet tas milijonas — ar tai tikras lietuvių skaičius Amerikoje? Iš kur jis paimtas, kokia statistika paremtas.

Atsakymas yra štai kur. Baigiantis pereitam, pirmajam, pasauliniam karui, Amerikoje buvo surinkta milijonas parašų po peticija prezidentui Wilsonui dėl Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo. Baigiantis šiam pasauliniam karui, **1945 metų pavasarį vėl buvo surinktas daugiau kaip milijonas parašų** po peticija prezidentui Rooseveltui, kurioje buvo prašoma užtarti lietuvių tautą dėl jos teisės nepriklausomai tvarkyti savo reikalus. Tas peticijas pasirašiusieji buvo **lietuvių kilmės Amerikos piliečiai.** Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad Amerikoje yra daugiau kaip milijonas suaugusių pilnateisių Amerikos piliečių, kurie yra lietuvių kilmės. Jie yra neabejotini amerikiečiai, daugelis ten gimę ir augę. Nemažos jų dalies ir tėvai jau yra Amerikoje gimę, tik jų seneliai yra ten iš Lietuvos nuvykę. Bet, būdami gerais Amerikos piliečiais, jie neužmiršta, kad jų senoji tėvynė yra Lietuva. Ir todėl tos savo senosios tėvynės reikalu jie visada yra pasiruošę pareikšti savo balsą tos tėvynės naudai.

Jeigu suaugusių pilnateisių piliečių lietuvių kilmės yra daugiau kaip milijonas, tai, priskaičius jų šeimas, tas skaičius bus dar didesnis. Šitaip žiūrint, galima būtų sakyti, kad Amerikoje lietuvių arba lietuvių kilmės amerikiečių yra gal pusantro ir net du milijonai.

Bet čia reikia turėti galvoje štai ką. Daugumas tokių, kurių jau ir tėvai Amerikoje gimę, gana dažnai iš mišrios kilmės tėvų, lietuvių kalbos jau nebemoka. Tokie ir lietuvių tautiniame veikime, kuris Amerikoje yra visiškai laisvas ir nevaržomas, veikliai nedalyvauja arba mažai dalyvauja. Tačiau vis dėlto jie nenegia savo kilmės, jos nesigėdina (Amerikoje niekas nesigėdina savo kilmės — nei tautinės, nei socialinės) ir bent jau parašu paramos savo senajai tėvynei neatsako. Iš tokių daugiausia ir susidaro tas milijonas ar daugiau lietuvių. Tokių lietuvių, kurie savo šeimoje lietuviškai kalba, kurie skaito lietuviškus laikraščius, dalyvauja lietuviškose organizacijose, yra žymiai mažiau. Kiek — sunku pasakyti, bet gerai, jeigu tas skaičius siekia bent dešimtąją dalį to milijono, apie kurį taip neabejojamai kalbama. Bet tai ir nenuostabu. Kiekvienoje visuomenėje, net ir savame krašte, juk nelabai didesnė dalis aktyviai dalyvauja visuomeniniame veikime... Amerikoje nemaža ir tokių, kurie šeimoje kalbasi lietuviškai, bet viešajame gyvenime, tautiniame lietuvių veikime, nedalyvauja.

Lietuvė prie savo namų Čikagoje

Pavyzdžiui, viename pietinės Prancūzijos mieste buvo toks susitikimas. Išėjo lietuvių būrelis pasivaikščioti. Kadangi tą dieną to miesto pakraštyje buvo rengiamas amerikiečių karių pasilinksminimas, tai ir sutarė: einam ten, gal kokį lietuvį tarp karių sutiksim ... Žinoma, tai buvo tik pajuokauta, rimtai to nebuvo tikėtasi. Bet beeinant viena mašina, pilna amerikiečių, sustojo ir kviečia, ypač moteris, važiuoti drauge. Kalbina angliškai ir, kiek kurie mokėdami, prancūziškai. Viena iš moteriškųjų ir sako: „Palauk, aš juos atbaidysiu, kalbėsiu tik lietuviškai!" Ir sako kviečėjams:

— Nieko nesuprantame! Jei norit, kad važiuotumėm, tai kalbėkite lietuviškai!

Kviečėjai sumišę aptilo. Toji įsidrąsinusi tęsia toliau:

— Tai ką? Nesuprantat lietuviškai? Na, jei nesuprantat, tai nieko ir nebus! ...

Po tų žodžių, vienas, sėdėjęs prieky, iš lėto pakelia galvą ir prabyla:

— Taip, aš suprantu lietuviškai. Gerai suprantu. O ką jūs čia darote ...

Nustebimas buvo visuotinis. Prakalbėjusis išlipo iš mašinos ir prisijungė prie pasivaikščioti ėjusios lietuvių grupės, išsikalbėjo. Pasirodo, kad tai kapitonas, gydytojas chirurgas. Lietuviškai kalba puikiai, literatūriškai. Bet paklaustas, ar nepažįsta Amerikoje tokių ar tokių žinomų lietuvių veikėjų, pareiškia:

— O, ne, aš nepažįstu ... Aš jau dvidešimt metų, kaip su lietuviais nesusitinku. Aš **lietuvis,** tik taip nepasitaiko susitikti ...

— Tai iš kurgi taip gerai lietuviškai kalbate?

— A, tai mano mama nemyli, kai aš namie angliškai kalbu. Mano tėvai iš Dzūkijos, nuo Alytaus. Kai parvažiuoju, tai mes kalbamės vis lietuviškai, ale taip tai jau visur angliškai, mano vietoj gal mažai lietuvių yra ...

Taigi va, štai šitoks tikras lietuvis, net ir pavardės nepakeitęs, linki Lietuvai viso geriausio, jis nepasigailės savo parašo jos reikalams užtarti, bet asmeniškai Lietuva jam jau tolima, nepažįstama, ne visais atžvilgiais ir suprantama, **maža,** vargstanti šalis ... Jam jos kiek gaila, kad su ja ne taip jau labai gerai, bet ką gi padarysi. Jis Amerikos pilietis, o tuo pačiu ir **pasaulio pilietis.** Jei Lietuvoje ne taip gera gyventi, kaip kitur, tai jam atrodo, kad nėra ko į ten labai ir veržtis: verčiau pasiieškoti, kur geriau ... Savo gimtinės pasiilgimas jam jau nesuprantamas. Ko gi ilgėtis krašto, kuriame vargas! .. Jo nuomone, dabar sunku bus pasiekti, kad Lietuvoje būtų labai gera gyventi. Tai, sako, važiuokite ten, kur galima dirbti netinginčiam pasiekti ko geresnio. Į Ameriką? Žinoma, į ten patekti sunku, bet kas pateks ir netingės dirbti, galės gerai gyventi ... Bet yra, anot jo, pasauly ir kitų gerų vietų. Jeigu ne visi lietuviai gali išsikapstyti iš vargo, tai gaila, bet ką gi padarysi ...

Negalima jo smerkti. Tenka tokius tautiečius priimti tokius, kokie jie yra. Tik reikia turėti galvoje, kad iš to milijono lietuvių, kurie gyvena Amerikoje, labai daugelis taip galvoja ir taip jaučia. Tų, kurie Lietuvos likimu, taip sakant, serga, nėra milijono, jų yra daug mažiau ... Bet ir tas visas milijonas, kurie savo kilmės ir daugeliu atveju net ir kalbos dar neužmiršo, kurie reikale pakelia savo užtariamąjį balsą už Lietuvą, mums yra brangus. Veiklioji to milijono dalis sunkiais tėvynei laikais yra nepaprastai reikšminga. Todėl kitą kartą papasakosiu daugiau apie tos veikliosios dalies susiorganizavimą.

Lietuvių kapinių dalis Čikagoje

Balys Augustinavičius

Skrisim paukščiais

Mes it paukščiai,
Mes it pažeisti arai —
Ar pakilsime į aukštį
Surištais sparnais?

Mes lyg žiedas,
Žydintis tamsioj naktų.
Skruostu ašara nurieda
Ir graudu širdy — — —

Aušta dienos —
Skrisim paukščiais iš narvų.
Žydės gėlės. Dobilienos —
Bus apstu žiedų — — —

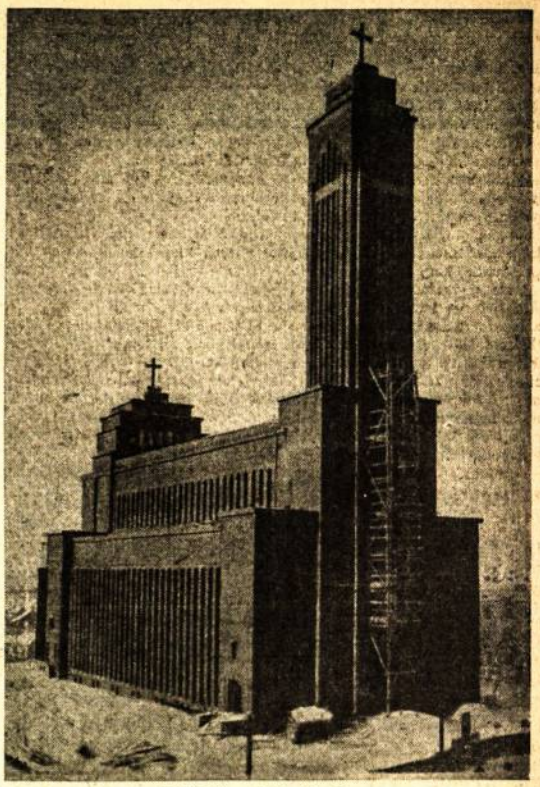

Prisikėlimo bažnyčia Kaune

Kan. dek. F. Kapočius

Mūsų tautos šventovė

Kas iš mūs šiandien bepaliko?. Štai slankiojam, kaip seseliai po sveimųjų miestų griuvėsius ir gyvename prisiminimais, kurie baigia plesyti mūsų vargstančias širdis.

Pamenu, dar anais „ramiais, gerais" laikais, kada laisvoje mūsų tėvynėje steigėsi fabrikai ir bankai, kada augte augo naujieji mūsų miestų kvartalai, o ju galvėmis zygiuodavo dainuojančios mūsų karių gretos, kada mūsų valstybės vyrai kovojo del rinkų mūsų žąsims, linams, sviestui ir bekonams eksportuoti, o kiekvienoje tautos ar šeimos šventėje stalai lūzdavo nuo apkrautų valgių ir gerimu, jau tuomet jautresnės širdys numate, kad netolimoj ateity visa tai gali griuti, kaip vaiko žaisliukai, o mus tegali išgelbėti vienas Dievas.

Ir štai 1934, šventais metais, per I-jį tautinį Eucharistinį kongresą Kaune spontaniškai išsiverže į dangų istorinė mūsų tautos maldapasiaukojimas diev. Jėzaus širdžiai. Šis pasiaukojimas buvo iškilmingai pasirasytas visų tautos atstovų ir nutarta jis padėti mūsų tautos šventovėje, paminklineje Prisikėlimo bažnyčioje, Jėzaus Širdies altoriuje. Tai buvo šventas tautos įžadas.

Po to ėjo šešeri didžiojo mūsų gerbuvio bei klestėjimo metai. Tačiau tautos įžadas Dievui buvo pamirstamas. 1940 m. birželio 9 d., desimtimis tukstančių atsisaukimų paraginus iškilmingai pamineti to didžiojo įvykio sesiąsias metines, į Karo Muziejų tėsusirinko kuklus pamaldžiųjų moterų burelis ir tautos veiaava tepasirodė virš Spaudos Fondo durų. Šventės rengėjams buvo įspūdis ne didžiųjų iškilmių, o tautos pakasynų. Tai patvirtino greit besiplėcią baisieji didžiosios katastrofos įvykiai, kurių nėra maciusi žmonijos istorija.

Dabar vėl pats laikas mūsų žvilgsnius kreipti į dangų, iš kur tegali ateiti mūsų tautos išlaisvinimas. Dabar pats laikas prisiminti šventąjį mūsų tautos įžadą ir visa sirdimi pasizadėti jįjį šventai įvykdyti.

Senovės Izraelio tauta atsidūrusi iškremime, pirmiausiai prisiminė savo tautos šventovę, šventąją Jeruzalę, ir susiriso tokia priesaika: „Tenudžiusta mano desinė ranka, tepriauga mano liežuvis prie gomurio, jeigu aš nepadėsiu tavęs, Jeruzale, pirmojon mano dziaugsmo vieton". Taip ir mes, kurie begaliniai išsiilgome savo tėvynės. Traukia mus į ją josios lygūs, derlingieji laukai, josios samanotos bakūžės su liūdinčiais berželiais, pakrypę pakelių kryžiai ir rūpintojėliai, šventieji mūsų bočių milžinkapiai, tačiau už vis labiausiai traukia mus tėvynėn mūsų tautos šventovė, kurioje kaip griaustinis suskambės tikrojo mūsų tautos Prisikėlimo himnas.

Leonardas Žitkevičius

Klajūno sapnai

Po žaliaisiais klevais, po dangum
mėlynuoju
Žydi žemė skaisti amžinai.
Kada noriu — verkiu, kada noriu —
dainuoju.

O, laimingi klajūno sapnai!

Susibėga keliai į vienintelį kelią.
Lenkias varpos auksinių rugių.
O, laimingi sapnai! Samanotą
pirkelę
Spinduliuojančią saulėj regiu.

Ten motulė miela. Vargo žymės ant
veido.
Skamba laimė klevų šlamesy.
Išsisklaido sapnai. Negirdėti nė aido.
Tik naktis, kaip likimas, baisi.

LIETUVIAI VOKIETIJOJ

Memmingenas. — Kalėdų šventės pradėtos bendromis Kūčiomis, į kurias atsilankė UNRR-os direktorė p. Churchil. Vakarienės metu skautai UNRR-os direktorei įteikė vytį su užrašu: „Prašome priimti šią mūsų dovaną, kuri primintų Tamstai mūsų, lietuvių skautų, sunkų gyvenimą svetur". Miss Churchil už dovaną gražiai padėkojo ir pareiškė: „Aš niekaip negaliu Jūsų įsivaizduoti, kaip bendrais savo vargingo gyvenimo draugais. Aš myliu skautus labiausiai, nes yra tautos reprezentantai. Šį brangų paveikslą aš prisikabinsiu savo darbo kambaryje. Jis man primins visada drąsią ir narsią lietuvių tautą". Vytį nupiešė Žalnieriūnas. Po Kūčių suvaidinta religinio ir tautinio turinio trijų veiksmų montažas, rež. Braziulevičius, dek. Žalnieriūnas.

Po vėliavos pakėlimo iškilmių, kuriose dalyvavo taip pat Miss Churchil, mokyklinio amžiaus vaikučiai buvo nuvežti pas Amerikos karius, kur jie buvo apdovanoti įvairiomis dovanėlėmis.

Vakare miesto salėje buvo surengtas Baltijos tautų koncertas, Sabaliauskas, Salučka ir Viluonis solo atliko lietuvių ir kt. kompozitorių kūrinius.

Wiesbadenas. — Į naują stovyklos vadovybę išrinkta: pirm. Košys, pavd. A. Bendorius.

Lankėsi Vatikano misijos šefas arkivysk. Chiarlo su kun. dr. Pavalkiu.

Stp. Sodeikos ansamblis ruošiasi premjerai, kurią numatoma pastatyti vasario 16 d. Taip pat premjerai ruošiasi ir UNRR-os globojamas vaikų teatras.

Sausio 8 d. iškilmingai palaidotas prof. J. Elisonas.

Augsburgas. — Š. m. sausio 20 d. įvyko Ekonomistų Tremtinių S-gos steigiamasis susirinkimas. Išrinkti atstovai į ekonomistų suvažiavimą, kuris įvyks Augsburge vasario 1 d.

Š. m. sausio 15 d. „Schwäbische Landeszeitung" straipsnyje „Wohnraum für Ausländer" smarkiai puolė pabaltiečius, gyvenančius Augsburgo-Hochfeldo kolonijoje, pažymėdamas, kad daugumas čia gyvenančių yra nacių draugai.

Š. m. sausio 21 d. įteiktas „Schw. L." į šį šmeižtą atsakymas, kurį redakcija pažadėjo įdėti.

Aschaffenburgo lietuviai sportininkai

kuriame geriausiai pasirodė lietuviai menininkai.

Würzburgas-Zellis. Gimnazijos mokinių jėgomis suvaidinta „Eglė žalčių karalienė".

UNRR-os direktoriaus rūpesčiu įrengta vaikams virtuvė, kur vaikai nuo 3 metų amžiaus gauna labai gerą maistą.

UNRR-ai pageidaujant, Lietuvių inžinierių ir technikų d-ja numato ruošti amatininkams kursus.

Gruodžio 23 d. UNRR-os pareigūno p. Vengelegn rūpesčiu stovyklos bažnyčioje pastatyti vargonai.

Bendrų Kūčių metu UNRR-os direktoriui ir kt. pareigūnams įteikta lietuvių meno dovanų.

Gruodžio 29 d. meno kolektyvas „Sietynas" šventė pusės metų veiklos sukaktį, suruošdamas 35 koncertą. Sukaktuvininkus sveikino komitetas ir sol. Sprindys — Selligenstadto meno kolektyvo ir visuomenės vardu. „Sietynui" vad. Alg. Kačanauskas.

Illertissenas. — Guodžio 29 d. stovyklą aplankė komendantas su karininkais ir UNRR-os vadovybe. Mūsų mažieji jiems vaidino, deklamavo angliškai ir lietuviškai, pažaidė, o suaugusieji su svečiais pašoko. N. Metų proga karinės valdžios ir UNRR-os atstovai palinkėjo šviesių dienų.

Neseniai čia lankėsi artistas St. Pilka. Porą vakarų skaitė senųjų ir naujųjų rašytojų kūrinius.

Sausio 12 d. šią stovyklą aplankė Günzburgo lietuviai menininkai. Buvo suruoštas koncertas. Tautinių šokių trupė savo pasirodymais labai sužavėjo žiūrovus.

Radijo žinios iš tėvynės

— Kaip žinoma, vasario 10 d. įvyksta rinkimai į Aukščiausiąją Tarybą. Priešrinkiminė akcija vyksta visu smarkumu. Net kaimuose šiaukiami susirinkimai, ant namų klijuojami spalvoti plakatai, lankomi namai, spausdinami įvairūs lapeliai. Kaune rinkiminėn komisijon išrinkti: Kauno komunistų partijos sekr. Grigalevičius ir savivaldybės sekr. Petras Giliauskas; Ukmergėj — „partizanė" Julė Pumpienė, švietimo ir meno vadovas Juozas Lebelka, mokyt. Veronika Stančikienė ir komunistų partijos sekr. Damartinas; Marijampolėj — savivaldybės sekr. Dirblys; Raseiniuose — mokyt. Antanas Kučinskas; Trakuose — savivaldybės sekr. Žiakus, buvęs partizanas Šulcas ir Petras Bijūnėlis; Vilniuje — geležinkelietis Kaziulis.

— Režisierius B. Dauguvietis parašė kaimo mėgėjų teatrui vadovėlį su praktiškais patarimais, naudojantis sovietų teatrais.

— Žinoma feljetonistė, buv. „Lietuvos Aido" ir kitų laikraščių bendradarbė, Liūnė Janušytė—Drazdauskienė pasidarė aktyvi komunistų rašytoja, plačiai rašinėjanti feljetonus ir straipsnius.

— Kauno žvakių fabrikas pradėjo gaminti parfumerijos gaminius.

— Klaipėdoje medvilnės fabrikas vos paleido į darbą 8 stakles.

— Kaune rašytojų namuose įrengtas bendrabutis, salė konferencijoms, biblioteka ir restoranas. Kai kurie rašytojai apsigyvenę bendrabutyje. Kiekvieną ketvirtą dienį daromi susirinkimai, daugiau propagandinio pobūdžio, kur pasireiškia jaunieji rašytojai, norį užsitarnauti tarybų respublikos rašytojų vardą. Neseniai centrinės bibliotekos vedėjas ats. pulk. V. Steponaitis padarė rašytojams pranešimą apie lietuviškąją knygą. Buvo kritikuojamas naujai išleistas P. Cvirkos ir A. Venclovos išverstas Šekspyro „Hamletas".

— Miškų paruošų trestai per paskutinį metų ketvirtį paruošė ir išvežė prie geležinkelių linijų 60.000 kub. mt. sparmedžių Donbaso šachtoms. Kaip „Tiesa" praneša, ketvirčio planas įvykdytas 112%.

— Švenčionyse veikia žemės ūkio ir matininkų kursai; mokosi 30 mokinių.

— Vilniuje įkurtas lėlių teatras, kuriam vadovauja Čepulytė ir Krinickaitė. Programoje: „Sigutė", Sruogos — Aitvaras Teisėjas" ir kiti.

— Vilniuje įvyko priešrinkimis menininkų susirinkimas teatre. Susirinkimą atidarė prof. Korsakas-Radžvilas, nušvietęs kokį vaidmenį turi atlikti menininkas, dalyvaudamas priešrinkiminėj akcijoj ir kaip reikia pasiruošti rinkimams į Aukščiausią Tarybą. Daug kalbėjo vyr. rež. B. Dauguvietis ir jaunimo švietimo vadovas Strolia. Susirinkime dalyvavo Vilniaus Liet. Raudonojo Kryžiaus ligoninės vyr. chirurgas dr. Katilius, kuris kalbėjo Lietuvos Raudon. Kryžiaus vardu.

— Iš Amerikos į Lietuvą buvo atvykęs žymus Amerikos lietuvių komunistų veikėjas Antanas Bimba. Vilniuje buvo suruoštas specialus priėmimas; kuriame dalyvavo rašytojai: K. Korsakas, B. Sruoga, K. Boruta, T. Tilvytis, Mieželaitis; dailininkai-J. Mikėnas, A. Gudaitis, J. Vienožinskis, Vaineikytė, Jurkūnas ir muzikai — J. Bendorius ir Klenickis ir kiti smulkieji. Kalbėjo Paleckis ir Korsakas, savo kūrinius skaitė L. Gira ir T. Tilvytis. Solo dainavo Kaupelytė-Kaveckienė, akomponuojant K. Kaveckui, o pianinu skambino Juodvalkienė. A. Bimbos kvietimu ir apskritai pravesti propagandą Lietuvos ir Amerikos komunistų spaudoj rūpinosi buv. „Lietuvos Aido" redaktorius Augustinas Gricius — Pivoša.

— Kaune belaisviai baigia at statyti „Maisto" fabriką. Prie „Maisto" įrengtos didelės belaisvių stovyklos, kurios pilnos belaisvių. Veikia ir „Parama.

— Kaunas gruodžio 31 d. paminėjo operos 25—erių metų sukaktį, davęs „Traviatą". Vyr. rolėj— Kipras Petrauskas. Dir. Tallat-Kelpša. Minėjimą atidarė J. Banaitis, smarkiai puolęs aktorius, solistus ir baletininkus pasišalinusius. Daug nusipelnusius teatrui P. Oleką, Jovaišytę-Olekienę, A. Sutkų, V. Dineiką, J. Stumbrą, P. Kubertavičių, O. Rymaitę ir Sakalauską apdovanojo tam skirtais medaliais. Aktorius V. Dineika gavo dar ir padėkos lapą. Atskirai apdovanoti: A. Šabaniauskas, Dambrauskas, Br. Kelbauskas ir Karečko (operos rež.).

Statomi Kultūros Rūmai Dariui ir Girėnui atminti

Amerikos lietuvių dienraštis „Naujienos" praneša, kad Čikagoje „Dariaus ir Girėno Postas" numatęs pastatyti Kultūros Rūmus. Rūmuose būsią šie skyriai: 1) knygynas-skaitykla, 2) lietuvių kalbos mokykla, 3) paveikslų ir skulptūrų galerija, 4) dramos mokykla, 5) dainų studija, 6) orkestro studija, 7) šokių studija, 8) sporto salė.

Feljetonas

Literatūros mylėjojai

Jau kuris laikas, kaip visose mūsų stovyklose ir apskritai išeivijoje atsirado labai daug literatūros mylėtojų. Ypač meilė literatūrai mūsuose subujojo dabar, kai niekas knygų nespausdina. Pasidairykit aplink ir patys įsitikinsit.

Aną vakarą žiūriu stovykloje, (nugi patys žinote, kas nutiko III bloko 53 kambary), guli ant stalo lietuviško laikraščio lapas, toksai sutrintas ir suteptas. Jį čia atvežė spaudos platintojai. Kai paplatino vieną numerį po dvi markes, taip ir papampo jų piniginės, it karvės pilvai. Šį numerį buvo pirkęs už savo sutaupas mažasis Jonukas. (Vaikai juk visada geriausiai remia spaudą!) Kai jis pradėjo štebelždžiuoti, su pirštu vedžioti, su motinos neriamuoju virbalu braukyti, tuoj bematant pataisė laikraščio korektūrą, net ir padoriam piliečiui jau buvo galima paimti spausdintą žodį į rankas. Jam taip beskaitant, atpukšnojo Vytukas ir tuoj sau atsimatavo dalį laikraščio, mat šviesos jaunimas trokšta. Taip ir pradėjo vaikai čirškintis kaip žvirbliai, kol atbėgo vyresnieji. Šie žiūri nustebę — laikraštis. Vienas-kapt, kitas — neduot. Vienas: „Aš pirmas pamačiau!" — Kitas: „Aš pirmas!" Kai šiedu kilojosi kaip gaidžiai, trečias patraukęs nuo stalo laikraštį, tuoj į savo kambarį ir duris brauktęs su raktu. Durų taip lengvai neiškelsi. Kol jie atsinešė dalbas, kirvius, kol susimedžiojo, (mat esi išeivis, visko neturi po ranka), kol pagaliau iškirto duris, ugningas lietuviško žodžio mylėtojas jau buvo spėjęs perskaityti ir laikraštį pro langą perduoti savo kaimynam. Ten jau užrakintos durys stabdė šturmuojantį būrį. Tačiau šį kartą nereikėjo ieškoti smogiamųjų ginklų, tai prie lietuviško spausdinto žodžio įsiveržimas ėjosi lengviau. Bet laikraščio jau nebebuvo. Jis per langą nukeliavęs gulėjo kitame kambary ant stalo. Ir vėl kirto naujas duris ir vėl nerado laikraščio. Galų gale, kai spausdintas žodis buvo apkeliavęs visą aukštą ir visi kambariai, nusiteikę vasariškai, buvo išgriautomis durimis, laikraštis atsidūrė minėtame 53 kambary. Nuo skaitymo jis buvo jau išcenzūruotas geriau, negu kiečiausių cenzorių. Jis gulėjo ant stalo, pasenęs ir susitrynęs, o prie jo dėl paskutinės pergalės pešėsi krūva vyriukų, kad net plaukai dulkėjo. Ar ne iš meilės literatūrai paskui sanitarai turėjo leukoplastą užklijuoti antakius ir prisiūti lūpas.

Arba užmeskite akį vakare, kur stalai apkrauti. Mūsų aukšti pareigūnai, kurie nuo seno pasižymėjo didele literatūros meile ir gerų skonių, ir dabar gerai perskaito etiketes ir skiria, kur „Slyvinė", „Likeris", „Samagonas". Aišku, tai daug staitę piliečiai, todėl ir dabar stovyklose jie gyvena visų gerbiami ir šiltai įsitaisę.

Spekuliantas irgi pasižymi dideliu skaitymu. Pažiūrėkite, kiek jis plūša, kai visi sugula. Prie seno laužo — sudėvėtų markių krūvos jis knapso visą naktį ir sukelia visus kaimynus, beieškodamas vienos markės iki apskritos sumos.

Kitur grupelė išvysto kolektyvinį skaitymą. Sėdi keturiese prie stalo, kiekvienas turi dešimties lapų knygelę ir garsiai šaukia: aš vistuoju, karalius ima, tūzą pagerbė.

Bet pasitaiko ir tokių neišmanėlių, kurie sako, kad dabartinė išeivių literatūra nepagauna sielos. Ugi vieną kartą žiūriu — sėdi prieš saulę žmogelis, laiko rankoje didelį lapą ir verkia graudžiomis ašaromis.

— Štai tikras literatūros mylėtojas, skaito poeziją apie tėvynę ir verkia dėl jos likimo.

Saulė railinėja aplink, o žmogelis verkia, ir gana. Prieinu, uždedu ranką ant jo peties ir klausiu:

— Sakyk, bičiuli, kokia poema sugraudino tavo širdį?

— Vištų poema.

— Matyt, naujas kūrinys, kad dar negirdėjau.

— Taigi, naujas, cholera, tik šią naktį surašytas. Žiūrek, 800 vištų, o kiek vištų aprašyta. Po 20 pfenigių pasiautėme vieną akį, ir taip paklojau 700. O čia reikia žmonai batų, čia nėra jau pinigų prekėm užpirkti . . .

Ir žmogelis vėl žiūri į lapą, lyg modernisto grafiko padarytą gražiausią kūrinį, ir tikrina skaičius, ar nėras dar kur nors klaidos, ir ašaras lieja.

Na, sakykite, ar ne didelė mūsų meilė literatūrai! O kas būtų, jei dar turėtume spausdintų knygų?!

Aleksis Girna

Hanau lietuviai krepšininkai

JAV vyskupų žodis

Wašingtonas. Amerikos vyskupai paskelbė raštą, kuriame griežtai smerkia didžiųjų valstybių tarptautinę politiką.

Tame rašte sakoma, kad tokia taika, kuri ryškėja iš Amerikos, Anglijos ir Rusijos žygių, yra labai nusivilianti, nes ji yra paremta jėgos politika.

Jungtinių Tautų organizacija yra didžiųjų valstybių sąjunga, kurioje jos sau pasiskyrė teises, pršokstančias bet kokį įstatymą.

Šia proga vyskupai pasmerkė Sovietų Sąjungą, kuri užgrobė Lietuvą, Latviją ir Estiją, taip pat jie griežtai pasisakė prieš rusų politiką Lenkijoj ir Balkanuose.

Vyskupų rašte sakoma: „Karas baigtas, bet pasauly taikos nėra".

Laišką pasirašė tarp kitų arkiv. Stritch, arkiv. Spellman, arkiv. Cushing, arkiv. Murray ir k.

(„Amerika", 1945. XI. 13. Nr. 47)

— Brighton Park lietuviai sušaukė didelį mitingą, kuriame pasakyta karštų Lietuvą liečiančių kalbų. Priimta ir pasiųsta rezoliucija dėl Lietuvos atstatymo JAV prez. Trumanui ir J. Byrnes. Mitinge dalyvavo ir Čikagos „Herald Tribune" atstovas.

— Amerikos lietuvių dienraštis „Draugas" praneša, kad Čikagos laikraštis „Chicago Tribune" paskelbęs 1940—41 m. okupantų planus lietuvių tautai likviduoti.

ĮTEMPIMAS ART. RYTUOSE

Šveicarų „Gasette de Lausanne" rašo, kad naujas neuralginis taškas esanti Sirija, kurios nepriklausomybę, kaip pranešama, britai ir prancūzai garantavo bendra nota Ir tikrai dalykai rodo, jog Sirija ir kiti Artimųjų ir Vidurinių Rytų kraštai ilgą laiką bus tarptautinio pavojaus židiniai. Visas arabų pasaulis juda, ir nebus perdėta pasakius, kad lėtai, bet visai sąmoningai pradeda siekti savo tikslų. Kuo tai baigsis, kol kas negalima numatyti. Vis dėlto būdingas yra aštrėjąs arabų nusistatymas prieš Palestinos žydus. Žydai gi pasiryžę visomis priemonėmis išsikovoti imigracijos į Palestiną galimybes. „Aš esu pasiruošęs su ginklu kovoti, kad emigrantai žydai galėtų Palestinon išsikelti", — ryšium su tuo pareiškė žinomas sionistas hebrajškojo Jeruzalės u-to rektorius prof. Magnes. Būdingas reiškinys ir Arabijos karaliaus Ibn Saudo kelionė į Egiptą. „Palestina turi likti arabų kraštas. Aštuonios arabų lygos valstybės tenori tik taikos ir laisvės", — sakoma bendrame Ibn Saudo ir Egipto karaliaus Faruko pareiškime. Pagaliau būdingas yra ir Libanono pareiškimas, kad krašte nebus pakenčiamos nei anglų nei prancūzų atramos bazės. Didelės politinės svarbos turi ir Sovietų pareiškimas, kuriame liečiamas Sirijos ir Libanono nepriklausomybės klausimas. Anot šio pareiškimo, Libanono nepriklausomybė neturinti būti pažeista, bet Sovietai pretenduoja, kad jiems Libanone būtų suteiktos taip pat tos pirmenybės, kurios numatomos kitiems kraštams. Kartu gaunama žinių, kad Sovietų įstaigos yra numačiusios labai daug leidimų Sovietų piligrimams į Palestiną. Sovietų piligrimų į Meką šiais metais bus daugiau, kaip kada nors ligi šiol. Eina gandai, jog rusai esą nusistatę iš Šiaurės Irano pasitraukti tik tuomet, jei britai pasitrauks iš Palestinos ir Egipto. Sovietai ima rodyti savo simpatijas Priešakiniams Rytams. Tai iškyla ne tik rėmime Sirijos ir Libanono ortodoksinių elementų, bet ir įkūrime dviejų marksistiškai religinių musulmonų sąjungų „Bani Mauhammed" ir „Ikhwat oul Islam". Sovietai pasišovę skatinti arabų laisvės sąjūdį. Tame pat straipsnyje „G. de L." iškelia, kad Artimieji ir Tolimieji Rytai nuolat vis labiau sudarys didžiųjų valstybių politikos centrinį tašką. Čia nurodoma, kad J.A.V., turėdamos 2700 milijonų tonų naftos rezervų ir kasmet sunaudodamos po 200 milijonų tonų, tuos rezervus išsems per 15 metų. Tuomet J.A.V. turėtų naftą pirkti užsieny, kas reiškia, jog karinio susidūrimo atveju priklausytų nuo kitų valstybių geros valios, H. L. Ickes jau 1944 m. dėl šios problemos pareiškia: „Mes turime būti pasiruošę žygiuoti ten, kur rasime naftos". Sovietai turi 1165 milijonų tonų naftos rezervą, kasmet sunaudodami po 26 milijonus tonų. Šie dalykai rodo nepaprastą Rytų naftos svarbą. Kas turi jos šaltinius, arba bent gali prie jų prieiti, yra sau užsitikrinęs tą medžiagą, be kurios moderninė valstybė negali išlaikyti savo galios. Artimieji ir Viduriniai Rytai turi daugiau kaip 2200 milijonų tonų naftos rezervą. Amerikiečiai, aiškiai suprasdami padėtį, rimtai atkreipė dėmesį į projektą milžiniškas rafinavimo įmones Aleksandrijoj, Haifoj, Tripoly ir Sirijoj pastatyti (jų dvi jau statomos) ir jas požeminiais vamzdžiais sujungti su Arabijos kraštų naftos šaltiniais. Anglų ir Ibn Saudo priešinimasis tai trukdė, ir tik 1944 m. projektas galėjo būti pradėtas vykinti. Vis dėlto suprantama, kad varžytynės dėl arabų kraštų dar nepasibaigė. Tik tai nėra varžytynės vien tarp didžiųjų valstybių, bet ir arabų balsas čia turės svarbios reikšmės.

Lenkų tragedija

Iš Londono pranešama, kad aštuonių Britų parlamento narių komisija vyksta į Lenkiją susipažinti su sunkiai karo paliesto krašto padėtimi. Bus aplankyta tarp kitų Lodzė, Katovicai ir Silezijos pramonės sritis. Vakarus pasiekiančios žinios iš Lenkijos yra neraminančios. Iš jų atrodo, kad dėl karo pasekmių sunkiai kenčia kiekvienas, kas gyvena Lenkijoj arba jos okupacijoj, — ir lenkas ir žydas ir vokietis. Prieš keletą mėnesių — o nuo to laiko padėtis vargu ar pasikeitė — Lenkijos gydytojų rūmų pirmininkas prof. Michailovičius, buvęs anksčiau Varšuvos u-to rektorius, skaitė paskaitą apie padėtį Lenkijoje. Anot prof. Michailovičiaus, karo padaryta lenkų tautos kūnui ir dvasiai žala esanti neapžvelgiamo dydžio. Milijonai žuvusių, netekta daugybės miestų ir kaimų, sunaikinta devynios dešimtosios Varšuvos miesto, iš kurio 40 bažnyčių belikę 4. Kraštas neįsivaizduojamai nualęs, nes karo metu buvo baisiausiai apiplėštas. „Kas turi adatą, tas jaučiasi lyg loterijoj laimėjęs".

Švietimo ministerijos našlaičių globos vedėja turi privilegiją, nes ji su savo dukterėčia, vienintele išsilikusia jos giminaite, turi atskirą kambarį. Šis kambarys yra kartu miegamasis, gyvenamasis, laukiamasis ir priimamasis kambarys, o kartu ir virtuvė. Jo baldus sudaro stalas, dvi kėdės ir guolis iš šiaudų maišo. Trys penktadaliai aukštųjų mokyklų profesūros žuvo koncentracijos stovyklose. Prieš ligų plitimą tenka kovoti visomis įmanomomis priemonėmis.

Šitokio vargo prislėgta lenkų tauta imasi naujose sienose naują Lenkiją kurti. „N. Z."

JAV korespondentai neileidziami į Mukdena

Kiniečių tautiniai daliniai oficialiai įžengė į Mukdeną. Tačiau, kaip teko patirti, šitame simboliškame Mandžūrijos grįžime nedalyvauja JAV korespondentai. Jiems uždrausta įžengti, kol ten randasi sovietų daliniai.

Kiniečių vyriausybės dalinių vadas Mandžūrijoje gen. Tu Li-Ming korespondentams paaiškino, kad jiems esą į miestą negalima įžengti, nes rusai į juos žiūri, kaip į „priešus".

Amerikos korespondentai prašė savo agentūras įteikti protesto notas Prezidentui Trumanui ir JAV ambasadoriui Kinijoje gen. George L. Marshall. (St. and Str., Nr. 17)

— J. Kižis, kuris dirba filmu bendrovėse, yra padares nuotrauką net Baltuose Rumuose.

— Brooklyno Informacijos Centras išleido knyga „Lithuanian in a Troin Teutonic Clutch" 112 psl.

Šiaulių „Ausros" Muziejaus likimas

Amerikos lietuvių dienrastis „Draugas" Nr. 209 pranesa, kad Siaulių „Ausros" muziejaus pagrindinis skyrius buvo — etnografija. Salia jo dar veikė archeologijos, istorijos, liaudies ir sių dienų meno ir gamtos skyriai. Muziejus savo rinkinių verte, jų kaip mokslines medziagos budingumu, o ypac eksponatų kiekiais, toli pranese visus tos rusies musų krasto muziejus. Jo rinkiniai susidejo: etnografinių per 8150 eksponatu, archeologinių — 3000, numizmatikos — 3000, meno (senoves ir sių dienų) — 2000, istorijos (baudziava) (1863 m. sukilimas) per 200; be to, 14.000 drugių kolekcija. Archyvo sandeliai buvo perpildyti ivairia, labai brangia etnografiniu tyrimų medziaga su 90 istirtų vietovių bylomis. Tų bylu turinys-istirtųjų vietovių aprasymai, sodziaus statybos ir architekturos inventarizacine medziaga (braiziniai, planai, foto nuotraukos, aprasymai ir kt.). Be to, muziejus turejo būdinga, kelius laikotarpius apimantį iskarpų rinkini. Vien tik ivairių sricių foto negatyvu muziejuje buvo daugiau 14.000. Muziejaus biblioteka sudarė daugiau kaip 10.000 specifinio turinio bei senoviskų knygu, is kuriu apie 300 rankrasciu ir 336 žemelapiai.

Vokieciai savo okupacijos metu isvogė ketvirtadali eksponatų, o kada naciai rekvizavo muziejaus patalpas, Siaulių gyventojai slepe muziejaus turta, kur galedami: mieste, kaimuose ir aplinkiniuose miesteliuose.

Dalis eksponatų žuvo Šiaulių dvejuose sandeliuose karo metu. Keletas dėziu žuvo Kužiu, Kursėnų ir Papilės baznyciose bei kaimuose.

Sportas

Red. V. Gerulaitis

Dvigubas laimėjimas

Tiek praeitais, tiek šias metais daugiausia gyvumo yra parodę ir dabar rodo šachmatininkai. Jau pirmąją Naujų Metų dieną Hochfeldo šachmatininkai „komandavo" figūromis žaidžiant prieš vietos lenkus. Mūsiškiai, būdami jų svečiai, žaisdami 10-yje lentų, laimėjo santykiu 9:1. Rungtynės praėjo gražioje sportiško bendradarbiavimo dvasioje. Atskirų susitikimų pasekmės: Karečka — Pawlow 1:0; Remeikis — Mankowski 1:0; Vaičius — Prajsmar 0:1; Gervickas — Kabar 1:0; Kabaila — Kowalski 1:0; Vilkutaitis — Brodzinski 1:0; Ptašickas — Michael 1:0; Petrauskas — Rosinski 1:0; Balsys — Sielezak 1:0; Karpuška — Szeja 1:0.

Po varžybų visi mūsų šachmatininkai buvo pakviesti dalyvauti Naujų Metų proga surengtame vaidinime — spektaklyje.

Sausio 9 d. įvyko stalo teniso rungtynės tarp vietos lietuvių ir lenkų. Mūsiškiai, pasirodę žymiai stipresni, laimėjo ir vėl įrašė naują pergalę Naujų Metų sąskaiton.

Atskirų susitikimų pasekmės: Gerulaitis — Pawlow 21:4; 21:5; Jeršovas — Korpak 21:6; 21:3; Remeikis — Kielbasinski 21:9; 21:4; Gerulaitis — Kaepak 21:2; 21:7; Jeršovas — Kielbasinski 21:10; 21:4; Remeikis — Pawlow 21:15; 22:20; Gerulaitis — Kielbasinski 21:10; 21:8; Jeršovas — Pawlow 21:10; 21:6; Remeikis — Karpak 21:15; 21:18; **dvejetas:** Gerulaitis — Jeršovas prieš Pawlow — Karpak 21:12; 21:7.

Artimiausiu metu yra numatytos revanšo rungtynės. Numatomas ir futbolininkų pasirodymas.

Eichstättas — Rebdorfas. — Sausio 5 ir 6 dienomis Eichstätto sportininkai viešėjo Dillingene ir žaidė stalo tenisą, tinklinį ir krepšinį. Stalo tenise eichstättiškai pasirodė žymiai stipresni ir tvirtai laimėjo santykiu 5:2.

Atskirų susitikimų pasekmės: Butvila (E) — Brinkmanas (D) 21:17; 19:21; 21:11; Daukša (E) — Kurauskas (D) 9:21; 21:14; 21:6; Ošlapas (E) — Žulpa (D) 5:21; 15:21; Butvila — Kurauskas 21:6; 21:16; Daukša — Žulpa 21:5; 21:8; Ošlapas — Brinkmanas 13:21; 15:21; Butvila — Žulpa 21:14; 21:19.

Tuo tarpu tinklinyje dillingeniečiai pasirodė daug pranašesni ir laimėjo rungtynes 2:0 (15:11) (15:8).

Visų dėmesio centre buvo krepšinio rungtynės, nes komandos buvo žinomos kaip pajėgūs vienetai. Vieni ir antri išstatė pačius geriausius savo penketukus. Žaidimas nuo pat pirmos minutės buvo kietokas ir didelės spartos. Tempas buvo išlaikytas iki pat kėlinio pabaigos ir davė tik lygiąsias 14:14.

Antrame puslaikyje eichstättiškiams pavyksta pakelti pasekmę iki 20:14. Neatiduodami persvaros, laimi rungtynes 37:32 (14:14).

Taškus pelnė: Eichstättas — Butvila 4, Kikilas 6, Žvirgždys 8, Ošlapas 11, Daukša 8 ir Adamavičius. Dillingenas — Kurauskas 10, Radavičius 2, Stankus 2, Saladžius 12, Anaitis 6; rungtynes gerai pravedė Končius ir Milinavičius.

Stuttgartas. — Sausio 9 d. pabaigtas kalėdinis Stuttgarto lietuvių stovyklos šachmatų turnyras, kuriame dalyvavo 6 žaidėjai. Nugalėtoju išėjo Daugnora (9 tašk. iš 10 part.); antroji vieta atiteko Mačiulaičiui (8 tašk. iš 10 part.).

Augsburgas Hochfeldas. — Sausio 26 d. 13 val. Baltijos klubo patalpose prasideda tarptaut. šachmatų turnyras, kuriame dalyvauja lietuvių, latvių, estų ir ukrainiečių komandos.

Melbourne du jaunikaičiai persekiojo vieną pakeleivį ir jį tiek įerzino, kad pastarasis ginčui baigti turėjo pavartoti jėgą. Po trumpos, bet gana efektingos kovos abu jaunikaičiai gulėjo ant žemės. Pasirodė, kad jų pasirinktoji auka buvo Australijos pussunkio ir sunkaus svorio boksininkas Jack Jahnston.

Paieškojimai

403. **J. Jaksonas,** gyv. Tübingen, Steinlachstr. 7, — ieško inž. Leonido Jankovičiaus, gyv. Drezdene.

404. **Vytautas Suduikis,** gyv. Buxtehude bei Hamburg, Schulstr. 10, ieško brolio Algirdo Suduikio, tarnav. Luftwaffe, Frankfurt b. Oder.

405. **Poderienė Gertrūda,** Regensburg, Ganghofer-Siedlung, Karl-Laforce-Platz 3/W 8, ieško Stasės Špokevičienės ir Igno Grigaliūno, pask. laiku gyv. Drezdene.

406. **Trumpickas Kazys** iš Kauno, Ingolstadt, lietuvių stovykla, ieško giminių ir pažįstamų.

407. **Černevičiūtė Leonida,** Ingolstadt, lietuvių stovykla, ieško sesers Vincentos Černevičiūtės iš Jurbarko.

408. **Šonta J.,** Ingolstadt, lietuv. stov., ieško Vytauto — Petro Šontos, gim. 1918. X. 4.

409. **Ginkevičius Vladas,** gyv. Ingolstadt, Lietuvių komitetas, ieško Stefos Ginkevičiūtės, Alberto, Vytauto ir Prano Ginkevičių, Valės Impulevičiūtės ir Petro Impulevičiaus.

410. **Venckonis Juozas,** Lietuvių Komitetas, Ingolstadtas, ieško Alekso Grušos iš Luokės.

411. **Abramavičius Leonas** iš Kybartų, Augsburg-Haunstetten, Lietuvių Komitetas, ieško giminių ir pažįstamų.

412. **Baukus Juozas,** Augsburg-Haunstetten, Lietuv. Komitetas (pas. J. Jurskį), ieško Antaninos Baukienės, Birutės ir Teresės Baukučių.

413. **Dižiūnas Aleksas,** Augsburg-Haunstetten, Flachstr. 26, ieško tėvo Jono ir brolio Petro ir Vlado, Antano Mieželio ir Liongino Alaunės.

414. **Agr. V. Butkys,** Rottweil, Göthestr. 12, ieško žmonos Butkienės, dukters Laimutės ir giminaičio Mikličio Jono, pask. laiku gyv. Stadtgarde (Pommern).

415. **Banelis Stasys,** Augsburg-Haunstetten, Lietuvių Komitetas, ieško sūnaus Algirdo Banelio iš Panevėžio, gim. 1924 m. paskutiniu laiku gyv. Drezdene.

416. **Juzelskis Antanas,** Augsburg-Hochfeld, Lietuvių Komitetas, ieško Juozo Lukoš'aus su šeima.

417. **Bielskienė Teklė,** gyv. Ansbach, Hindenburg-Kaserne 213, ieško dukters Irenos ir žento Prano Dambrauskų su dukterim Silvija iš Kauno ir Valentijos Reichertienės su dukterim iš Kauno.

418. **Mironienė Gabrielė,** Ansbach, Hindenburg-Kaserne 214, ieško Mironienės Leonės, gyv. Sudet. Wiesengrund.

419. **Jurgis Velykis,** Koblenz-Lützel, Paulstr. 2, ieško motinos Juzės Velykienės, Irmos Dapševičienės ir Adolfo Dapševičiaus, gyv. Kaune.

420. **Vareneckas Antanas,** gyv. Würzburg 7, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

421. **Abraitis Antanas,** Würzburg, Lietuvių stovykla, ieško: Zemenčiokaitės Gėnės, gyv. Benekaimių valsčiuje, Savicko Jono iš Gudelių II, Marijampolės apskr., Marčiulyno iš Marijampolės, Nontvilo Vinco iš Marijampolės, Gulbino Vlado iš Marijampolės.

422. **Ona Gubaitė,** gyv. Dörverden, Kr. Verden, Montgomery-Lager, ieško Elės Simonaitytės, Gustavo Hubės iš Kybartų ir Marcelės Sendzikaitės iš K. Naumiesčio.

423. **Dūdienė Lida,** Wunsiedel, DP Camp, Henry Cochran Hornschuhstr. 74a, ieško Juozo Dūdos, Valės Narbutienės, Genės Žilinskienės, Viktoro Lipinio.

424. **Bronė Zaronskaitė** iš Dillingeno, Ludwigs-Kaserne, ieško Alfonso Žemeckio iš Kretingos ir Bronės Večerskytės iš Palangos.

425. **Bušauskienė Uršulė,** Reppner-Lager 24, ieško Broniaus Bušaukso svainio Juozo Antanavičiaus ir jo šeimos, Genės Janavičiūtės, visi iš Virbalio.

226. **Dzedulionis Jonas** iš Trakų gyv. Reppner-Lager 24, ieško giminių ir pažįstamų.

428. **K. Noreikaitė,** gyv. 19 Kensington Palace Gardens London W.S., per L. R. Kryžiaus Buxtehudės skyrių arba tiesioginiu adresu, prašo atsiliepti: gimines ir pažįstamus ir draugus, ypač Noreikus, Vyšniauskus, Daukšius ir Šalkauskus.

429. **Jurgis Bakaitis** iš Paaulių km. Šimkaičių valsč., dabar gyv. Buxtehude, Harburgerstr. 10, prašo atsiliepti gimines ir pažįstamus.

430. **Šurinskis Albinas,** siuvėjas, ieško žmonos Emilijos Šurinskienės su trimis vaikais, prašo pranešti Buxtehude, Harburgerstr. 17.

431. **Juozas Šmol** iš Varšuvos — Praga, gyv. Augsburge, ieško Povilo Mickevičiaus, tėvo vardas Petras.

432. **Jadvyga Švelnienė, gyv.** Augsburg-Haunstetten, Flachstr. 38—5, ieško vyro Vytauto Švelnio S. J. Uelzen-Posen.

433. **Tavoras Juozas** iš Šiaulių-Pašiaušė, Augsburg-Haunstetten, Flachsstr. 42, ieško giminių ir pažįstamų.

Dėl Baltijos valst. pripažinimo

„Le Monde" š m. sausio mėn. 13—14 d. rašo: „Svarbiausia pasikalbėjimų tema, kurias iki šiol turėjo Byrnes ir Bevin, esąs dėl paprasto Lietuvos, Estijos ir Latvijos pripažinimo sovietinėmis socialistinėmis respublikomis.

Šis klausimas jau ilgai buvęs svarstytas Maskvos pasikalbėjimuose, kurių metu rusai gavę šiuo atžvilgiu Amerikos užs. reik. ministerio formalių užtikrinimų.

Tas klausimas buvęs pastatytas šiuo būdu: Molotovas pageidavęs sutelkti trims Baltijos respublikoms Jungtinių Tautų plenume tas vietas, kurias jos turėjusios Tautų Sąjungoj.

Žiūrint į tai, kad kai kurie neišspręsti klausimai, liečią Baltijos valstybių piliečius ir tam tikrus jų turtus, ypač prekybinio laivyno vienetus, nesą dar sureguliuoti, tai britai velytų dar laikytis tam tikro rezervuotumo.

Šia tema „Byrnes ir Bevinas pasikeitę nuomonėmis".

„La Croix", sausio 13—14 d. rašo: „Jau kuris laikas, kaip tam tikros žinios labai diskrečiai praneša apie tai, kad J.A.V. pripažįstančios Baltijos kraštų — Lietuvos, Latvijos ir Estijos — prijungimą Sovietų Sąjungai.

JT organizacijos paraštėje Byrnes ir Bevinas, sakoma, kalbėjęsis ir tuo klausimu. Beje, tas klausimas buvęs užsimintas ir Maskvos pasikalbėjimuose, ir pagal vieną pranešimą iš Londono Molotovas tada tuo reikalu gavęs iš Byrnes formalių patikinimų. Dar nežinomi rezultatai londoniškių pasikalbėjimų tarp Byrnes ir Bevino. Kai kurie tikina, jog jie pasibaigę aiškiu Londono ir Vašingtono pripažinimu, kad Lietuva, Latvija ir Estija priklauso Sovietams. Tačiau tie spėjimai atrodo pernelyg drąsūs. Atrodo, kad D, Britanija norėtų palaukti kai kurių pakibusių klausimų išsprendimo ir tuo tarpu laikytis protingo rezervuotumo.

Kas liečia J.A.V.-bes, tai Vašingtonas pareiškia, kad nepagrįsti visi gandai, spekuliuoją eventualiu sovietų agresijos prieš Baltijos valstybės pripažinimu". Valstybės departamento kalbėtojas pareiškė, jog nieko nėra nutarta dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos prijungimo prie Rusijos. Negali būti kalbos kad J.A.V. pasitrauktų nuo savo nusistatymo, kurį 1940 m. nusakė Summer Welles ir pagal kurį trijų Baltijos šalių aneksija, įvykdyta smurtu, niekada nebūsianti J. A. Valstybių pripažinta.

Tiesa, baigia „La Croix", eventualus anglų amerikiečių atsisakymas pripažinti (Baltijos raštų prijungimą) praktiškai įvykusio fakto nė kiek nepakeistų".

„La Croix" 1945 m. sausio mėn. 5 d. rašo: „Rinkiminių vienetų sudarymas SSSR-e Rinkimų į Aukščiausią Tarybą proga, vėl suaktualino, kaip rašo diplomatinis Reuterio agentūros redaktorius, naujosios Baltijos valstybių padėties pripažinimo iš Anglijos ir J.A.V. pusės klausimą.

„Šiuo atžvilgiu iki šiol Anglijos pažiūra nebuvo pasikeitusi. Ji oficialiai nepripažino šių teritorijų į Sov. S-gą inkorporacijos, ir Londono gerai informuotose sluoksnuose manoma, kad Anglija šios savo pozicijos artimoj ateity nepakeis".

Gen. Sir Frederich Morgan, vyr. UNRR-os direktorius Europoje

Pasauline politika JTOrganizacijoje

Vienas publicistas vaizdingai nusakė skirtumą tarp senosios, ženeviškės Tautų Sąjungos ir naujosios, San Franciske sukurtos Jungtinių Tautų Organizacijos: **idealistinė** Tautų Sąjunga sakiusi — būkime draugai; realistinė JTO sakanti — jeigu nenori būti mano draugas, tai aš tau tol krėsiu į kailį, kol tas noras atsiras.

Tasai San Francisko chartos realizmas didžiąsias valstybes pastatė išimtinėn padėtin. Patys chartos kūrėjai pripažįsta, kad demokratiškumo atžvilgiu tai nėra idealu. JTO chartoje numatytos jėgos priemonės gali patikrinti taiką, saugumą ir tvarką tik tarp mažesniųjų, gi penki didieji yra atsitvėrę veto teisės siena, ir prieš juos eventualiai teįmanoma tik viena, jau tik platoniško pobūdžio priemonė — pasitarimais Saugumo Taryboje bei Pilnaties debatais sukelti pasaulio viešąją opiniją. Gi visoki po to einą realūs veiksmai jau išeitų iš chartoje numatytos legalios procedūros rėmų.

Taip tad JTO ir jos kuriamoji pasaulio taika bei tvarka remiasi didžiųjų valstybių — penkių, tikriau trijų, o gal ir tik dviejų — sugyvenimu ir bendradarbiavimu. Būtų idealu ir kartu realistiška, jeigu to sugyvenimo pagrindan būtų padėtas jų interesų ir visuotinio teisingumo derinys. Būtų realistiška, jeigu tasai suderinimas būtų pasiekiamas išmintingais kompromisais bei nuolaidoms. Gi vien savų interesų tepaisanti ir mažesniųjų teisingų reikalų neatsižvelgianti didžiųjų diktatūra JTOrganizaciją paverstų tuo, kas totalistinėse valstybėse būdavo — ir tebėra — vienos valdančiosios partijos „parlamentu".

Jungtinių Tautų Organizacija, kurios Pilnatis nuo sausio 10 d. posėdžiauja Londone, težengia pirmuosius žingsnius, ir jos charakterio bruožai dar nėra išryškėję. Bet ji, dar vystykluose būdama, jau įtraukiama į pasaulio politikos sūkurį, todėl ir iš esamųjų negausių duomenų dera pabandyti atsargiai nustatyti jos tendencijas.

Ligi šiol pilnaties posėdžiuose buvo renkamos JTO darbo komisijos. Tie rinkimai leidžia įžiūrėti kai kurių valstybių tarpusavio simpatijas ir grupavimosi palinkimus. Renkant pilnaties pirmininką ir nenuolatinius Saugumo Tarybos narius, paaiškėjo, kad Sovietų Sąjunga nemėgsta Belgijos ir Olandijos, kurių diplomatijos vadovai yra užsirekomendavę kaip įsitikinę Vakarų bloko idėjos kovotojai. Per rinkimus taip pat paaiškėjo, kad slavų valstybės — be ukrainiečių, dar lenkai, čekoslovakai, jugoslavai — sudaro kad ir neformalų, bet vieningą sovietų vadovaujamą bloką. Sovietai, prieš belgų ir olandų kandidatus dviem atsitikimais pasiūlydami norvegą, davė progos kai kuriems anglų žurnalistams spėti, kad į tą savo faktinį bloką jie užsimoję įtraukti ir Skandinavijos kraštus — Norvegiją ir Daniją.

Vakarinės demokratijos, priešingai, neparodė nei iš anksto sutarto ar padiktuoto vieningumo, nei palinkimo blokuotis. Kai anglai į pilnaties pirmininkus rinko belgą Spaaką, amerikiečiai atidavė balsą už sovietų pasiūlytąjį norvegų užs. reik. ministerį Lee, o prancūzai visiškai nebalsavo. Saugumo Tarybą rinkdami, tie patys amerikiečiai jau pabalsavo už olandą prieš sovietų iškeltąjį norvegą, bet po to daugumas vakariečių lojaliai rinko ukrainietį Manuilskį politinės, o lenką Konderskį ūkinės komisijos pirmininku. Ir t. t.

Pilnaties pirmininko rinkimai paryškino dar vieną dalyką. Sovietai buvo iš J.A.V. delegacijos iš anksto sužinoję, kad ji parems sovietų siūlomojo norvegų užs. reik. ministerio kandidatūrą. Bet buvo išrinktas belgas Spaakas, gavęs 28 balsus prieš 23. Sovietai tada užsipuolė amerikiečius, kodėl jie viešai už Lee kandidatūrą nepasisakė ir tuo būdu nepaveikė visos eilės mažesniųjų kraštų delegacijų. Prieš tokius metodus J.A.V. ir D. Britanijos delegatai principiškai pakėlė balsą, paaiškindami, kad toks mažųjų degradavimas į didžiųjų diriguojamus manekenus padarytų beprasmę pačią JTOrganizaciją.

Sausio 19 d. Irano delegacija iškėlė pirmą bylą JTO Saugumo Taryboje, skųsdamasi, kad sovietai kišęsi į Irano vidaus reikalus, palaikydami sukilėlius Azerbeidžano autonomistus. Toji byla slepia savy didelius pavojus pačiai JTOrganizacijai, nes skundžiamasis čia yra kaip tik vienas iš tų didžiųjų, kuris, susilaukęs nepriimtino sprendimo, gali pareikšti savo veto. Tatai gi reikštų ar tik ne mirtinį smūgį naujagimei JTO, o tuo patim ir didelį pavojų taikai. Bet kažin ar mažiau kenkminga būtų JT Organizacijai, jeigu Saugumo Taryba bandytų padėtį gelbėti, formaliai išsisukinėdama ir bylos svarstymą atidėliodamą: tatai pakirstų mažesniųjų tautų pasitikėjimą JT Organizacija ir taip pat griautų teisingos taikos fundamentus.

Tokiu būdu ir viso pasaulio politika atsistoja prieš, rodos, paprastą, bet lemtingą klausimą: kaip suderinti visuotinį taikos interesą su tokiu pat visuotiniu ir kategorišku tarptautinio teisingumo reikalavimu?

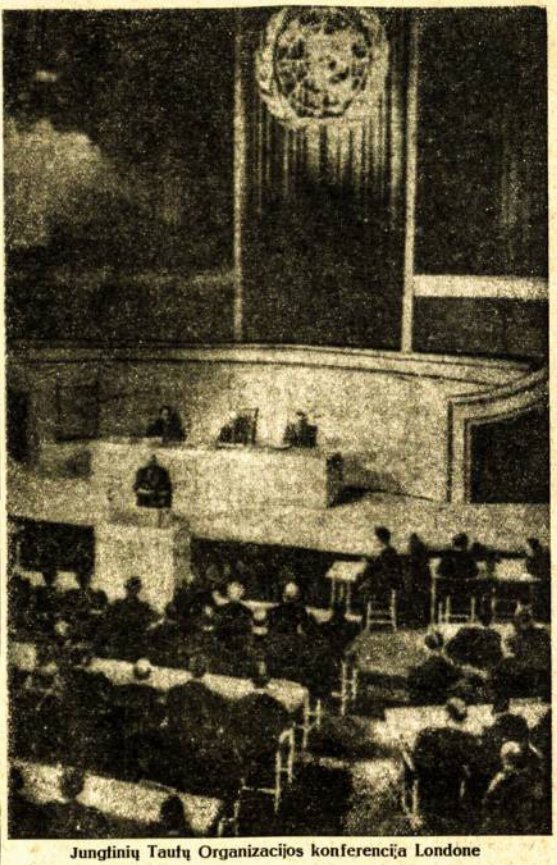

Jungtinių Taufų Organizacijos konferencija Londone

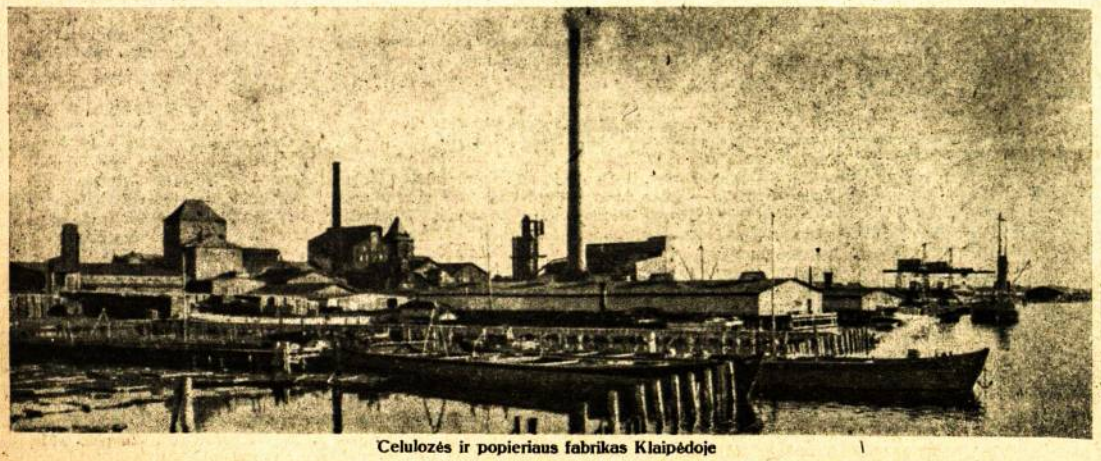

Celulozės ir popieriaus fabrikas Klaipėdoje

Paieškojimas

Ieškomas inž. Jurgis Zabielskis, kuriam pas H. Trapiką, Augsburge-Haunstettene yra svarbus laiškas.